

UiO : **Det juridiske fakultet**

Forsikringsskadeskjønn

Dagens ordning og forslag til endringer

Kandidatnummer: 657

Leveringsfrist: 25. november 2012

Antall ord: 17 999

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING	1
1.1	Temaet for oppgaven	1
1.2	Oversikt over rettsstoffet	1
1.2.1	Forsikringsvilkårene	1
1.2.2	Forsikringsavtaleloven § 8-2 (3) og bakgrunnen for bestemmelsen	5
1.2.3	Praksis	5
1.2.4	Litteratur	8
1.2.5	Personlige meddelelser	9
1.2.6	Voldgiftsloven	9
1.2.7	Skjønnsprosessloven	10
1.2.8	Arbeidsgruppe som skal se nærmere på ordningen med forsikringsskadeskjønn	11
1.3	Det videre opplegget	11
2	GJELDENE RETT	13
2.1	Selskapenes ordinære skadebehandling når det ikke er krevd skjønn	13
2.1.1	Selskapet står for erstatningsberegningen	13
2.1.2	Den deklarasjoniske regelen om erstatningsberegning og oppgjørsmåter i forsikringsavtaleloven § 6-1	13
2.2	Adgangen til å kreve skjønn	14
2.2.1	Hvem har rett til å kreve skjønn	14
2.2.2	Når kan partene kreve skjønn	16
2.3	Skjønnsmøtet	16
2.3.1	Selskapsrepresentanten administrerer skjønnsmøtet	16
2.3.2	Hva som finner sted på skjønnsmøtet	17
2.4	Hva som kan avgjøres ved skjønn, skjønnsmennes mandat og skjønnsalternativene	19

2.4.1	Hva som kan avgjøres ved skjønn.....	19
2.4.2	Skjønnsmennenes mandat og de ulike skjønnsalternativene	19
2.5	Særlige trekk ved skjønnssordningen.....	20
2.5.1	Forsikringsselskapene bestemmer innholdet i skjønnssordningen	20
2.5.2	Oppnevningen av skjønnsmenn	21
2.5.3	Kravene som stilles til skjønnsmenn.....	21
2.5.4	Kostnadsfordelingen	26
2.5.5	Kravet til skjønnsgrunner	27
2.6	Muligheten til å angripe skjønnstolene	30
2.6.1	Feil ved saksbehandlingen	30
2.6.2	Feil ved bevisbedømmelsen	31
2.6.3	Feil ved rettsanvendelsen	31
2.6.4	Muligheten til å bestride selve verdsettelsen	31
2.7	Skjønnsmenn som vitner i rettssak hvor skjønnets gyldighet bestrides	32
3	PROBLEMATISKE SIDER VED DAGENS SKJØNNSSORDNING OG FORSLAG TIL FORBEDRINGER	33
3.1	Innledning.....	33
3.2	Den sikrede får ikke tilstrekkelig informasjon om forsikringsskadeskjønnet	34
3.2.1	Begrunnelsen for hvorfor det er viktig at den sikrede får god informasjon om skjønnssordningen	34
3.2.2	Vilkårene gir lite informasjon om ordningen.....	35
3.2.3	Hvorvidt forsikringsselskapene gir informasjon til den sikrede på andre måter enn igjennom vilkårene	35
3.2.4	Forslag til forbedringer knyttet til informering av den sikrede.....	35
3.3	Problemer knyttet til at selskapene er mer erfarne som part i et forsikringsskadeskjønn enn den sikrede og tiltak som kan avhjelpe dette	41
3.3.1	Selskapet og den sikrede har forskjellige forutsetninger for å finne en kompetent skjønnsmann.....	41
3.3.2	Skjønnsmenn som har mange oppdrag for forsikringsselskapene	42

3.3.3	Muligheten for å opprette et register over takstmenn og hvilken kompetanse de har	43
3.3.4	Muligheten for at den sikrede kan ha med seg en selvvalgt rådgiver som forsikringsselskapet betaler for	48
3.3.5	Fristen på én uke for å finne en skjønnsmann bør forlenges.....	49
3.4	Selskapets representant har rollen både som partsrepresentant og som administrator	50
3.4.1	Potensiell rollekonflikt for selskapsrepresentanten og problemer dette kan medføre	50
3.4.2	Tiltak for å motvirke disse problemene	52
3.5	Forsikringsskadeskjønnet vil i mange tilfeller medføre en betydelig utgift for den sikrede.....	53
3.5.1	Et sideblikk: kostnadene for den sikrede hvis han ønsker å overprøve rettsanvendelsen	54
3.5.2	Muligheten for at selskapet dekker alle utgiftene til skjønnet uavhengig av hvilken part som har krevd skjønn	55
3.6	Den sikrede kan ikke etterprøve selve verdsettelsen	58
3.6.1	Hvorvidt det er praktisk mulig å begrunne selve verdsettelsen fullt ut.....	58
3.6.2	Hvorvidt det er ønskelig at skjønnsmennene skal begrunne selve verdsettelsen	59
3.6.3	Løsningen kan være å stille strengere krav til begrunnelse for henholdsvis rettsanvendelsen og bevisbedømmelsen	59
4	OPPSUMMERING	61
4.1	Dagens skjønnsordning har mange gode sider	61
4.1.1	Skjønn er en rask, effektiv og rimelig oppgjørsform	61
4.1.2	Den sikrede involveres i prosessen	62
4.2	Flere mindre endringer kan samlet sett gi en bedre skjønnsordning	62
4.2.1	Innledning	62

4.2.2	Flere endringer som samlet sett vil kunne gjøre ordningen med forsikringsskadeskjønn bedre.....	63
5	LITTERATURLISTE	65
5.1	Lovregister	65
5.2	Forarbeider.....	65
5.2.1	NOU	65
5.2.2	Odelstingsproposisjoner	65
5.3	Forsikringsvilkår.....	65
5.3.1	Forsikringsvilkår fra If	65
5.3.2	Forsikringsvilkår fra Storebrand	66
5.3.3	Forsikringsvilkår fra Tryg	66
5.3.4	Forsikringsvilkår fra Gjensidige	66
5.4	Rettsavgjørelser	66
5.5	Bøker	66
5.6	Personlige meddelelser	66
5.7	Nettdokumenter	67
6	VEDLEGG	70
6.1	Vedlegg 1: Trygs generelle vilkår (1. januar 2012) punkt 3	70
6.2	Vedlegg 2: Trygs vilkår for Huseierforsikring – Næringsbygg (1. desember 2012) punkt B.7.7	71

1 Innledning

1.1 Temaet for oppgaven

Temaet for denne oppgaven er forsikringskadeskjønn. Jeg skal redegjøre for gjeldende rett på dette området og noen problematiske sider ved ordningen. Videre vil jeg komme med noen forslag til endringer. Forsikringskadeskjønnet har en langvarig forankring i norsk forsikringsrett, men er de senere årene blitt kritisert. Først og fremst fordi det settes spørsmålsteget ved om den likestillingen av partene som ordningen tilsynelatende forutsetter er reell. Ofte har partene i en forsikringsavtale ganske forskjellige forutsetninger for å ivareta sine interesser når et forsikringstilfelle har inntrådt. Den ene parten er et forsikringsselskap representert ved ansatte med lang erfaring og god kunnskap om skadeoppgjør mens den andre parten kanskje er en alminnelig forbruker som ikke har vært involvert i et skadeoppgjør tidligere.

Det første spørsmålet som melder seg er om dagens skjønnsordning på en god nok måte tilrettelegger for at den sikrede kan ivareta sine interesser i et forsikringskadeskjønn. Hvis dette ikke er tilfellet blir det neste spørsmålet hvilke tiltak man kan iverksette for å avhjelpe dette. Disse to spørsmålene utgjør den røde tråden i denne oppgaven.

1.2 Oversikt over rettsstoffet

1.2.1 Forsikringsvilkårene

1.2.1.1 Ordningen med forsikringskadeskjønn er regulert i forsikringsvilkårene

Forsikringskadeskjønn er regulert i forsikringsvilkårene i den enkelte forsikringsavtale og ikke i lovgivningen. Forsikringsvilkårene utgjør derfor en viktig del av det rettsstoffet som denne oppgaven er basert på. Det er her man må søke svarene når man skal fastslå om partene i det hele tatt kan kreve skjønn i det konkrete forsikringsoppgjør, og hvilket innhold denne i ordningen i så fall har. Den videre fremstillingen vil vise at innholdet i skjønnsordningen er utformet på stort sett samme måte fra selskap til selskap.

Jeg har først og fremst valgt å ta utgangspunkt i skjønn ved forsikring av bolig og bedriftsbygning, og jeg har undersøkt vilkårene til henholdsvis If, Tryg, Storebrand og Gjensidige. Storebrand tilbyr ikke forsikring av bedriftsbygning.

1.2.1.2 Standardvilkår

Vanligvis er det slik at det er det enkelte forsikringsselskapet som utarbeider forsikringsvilkårene. Det foregår da ikke noe samarbeid forsikringsselskapene imellom og det er kun den ene parten i avtaleforholdet som ensidig har bestemt innholdet i avtalen.¹ De forsikringsavtalene som denne oppgaven tar utgangspunkt i består også av slike ensidig fastsatte standardvilkår, utarbeidet av det enkelte selskap. Det gjelder både de generelle vilkårene og bransjevilkårene. Standardvilkår er normalt ikke bindende for partene med mindre de er tatt inn i avtalen eller avtalen henviser til dem.²

1.2.1.3 Oppbyggingen av forsikringsvilkårene om skjønn hos If, Tryg og Storebrand

Ordlyden i vilkårene om skjønn i de generelle vilkårene til If, Tryg og Storebrand³ er tilnærmet identisk og vilkårene som omhandler skjønn er bygget opp på samme måte.

For å illustrere hvordan vilkårene om skjønn ser ut i har jeg i punkt 6 vedlagt Trygs generelle vilkår (1. januar 2012) pkt. 3, som er bestemmelsen om skjønn i de generelle vilkårene, og Trygs vilkår for Huseierforsikring – næringsbygg (1. desember 2011) pkt. B.7.7, som er bestemmelsen om skjønn i bransjevilkårene.⁴

¹ Bull (2008) s. 138

² Eckhoff (2001) s. 256

³ If generelle vilkår (mars 2011) pkt. 2, Trygs generelle vilkår (01.01.2012) pkt. 3, Storebrands generelle vilkår (oktober 2006) pkt. 2

⁴ Dette vilkåret henviser til punkt 2 i de generelle vilkårene til Tryg, men dette antar jeg er en feil, og at det menes punkt 3, som omhandler skjønn.

1.2.1.3.1 De generelle vilkårene regulerer fremgangsmåten ved bruk av forsikringssskadeskjønn

Det nærmere innholdet i skjønnsordningen er regulert i de generelle vilkårene til forsikringsselskapene. I prinsippet gjelder de generelle vilkårene for alle forsikringstyper i det enkelte selskap, med mindre det fremgår av bransjevilkårene eller forsikringsbeviset at de er fraveket.⁵ De generelle vilkårene gir imidlertid ingen rett til å kreve skjønn. Vilkaene om skjønn i de generelle vilkårene til If, Tryg og Storebrand innledes med følgende setning: ”Er det adgang til å kreve skjønn i henhold til forsikringsvilkårene, gjelder følgende bestemmelser om fremgangsmåten:” Det forutsettes altså at selve hjemmelen til å kreve skjønn må finnes et annet sted enn i de generelle vilkårene; nemlig i bransjevilkårene.

1.2.1.3.2 Bransjevilkårene regulerer om det er adgang til å kreve skjønn

Hvis det fremgår i bransjevilkårene at partene kan kreve skjønn kommer bestemmelsen om skjønn i de generelle vilkårene til anvendelse. I de forsikringsvilkårene jeg tar utgangspunkt i finnes det en hjemmel for å kreve skjønn i bransjevilkårene, sammen med en henvisning til de generelle vilkårene.⁶

1.2.1.4 Oppbyggingen av forsikringsvilkårene om skjønn hos Gjensidige

Hos Gjensidige avviker oppbyggingen av forsikringsvilkårene om skjønn litt fra det som er skissert i punkt 1.2.1.3.

Gjensidige har i de generelle vilkårene både en hjemmel for å kreve skjønn og bestemmelser om fremgangsmåten ved skjønn.⁷ Det fremgår av (1) at ”Ved forsikring av ting eller interesse gjelder følgende bestemmelser om skjønn ved skade”. Videre følger det av (2) at ”Fastsettelse av erstatningsgrunnlag og verdier, og spørsmål i forbindelse med beregning

⁵ Bull (2008) s. 139

⁶ For bygningsforsikring i næringsforsikring: If vilkår for forsikring av eiendom og avbrudd (18. september 2012) pkt. 10.8, Trygs vilkår for huseierforsikring – næringsbygg (01.12.11) pkt. B.7.7. For bygningsforsikring i privatforsikring: Ifs vilkår for forsikring av villa og fritidsbolig (november 2011) pkt. A.5.7., Trygs vilkår for forsikring av hus (01.07.12) pkt. 3.13 (1), Storebrands vilkår for forsikring av hus (mars 2011) pkt. A.5.7.

⁷ Gjensidiges generelle vilkår (gjeldende per 13.01.12) pkt. 19

av avbruddstap, avgjøres ved skjønn dersom den sikrede eller Gjensidige krever det.” Her fremgår det altså i (1) at bestemmelsen kommer til anvendelse ved forsikring av ting, og en bygning faller innenfor dette begrepet. I (2) har man hjemmelen for å kreve skjønn; ved forsikring av ting kan den sikrede og selskapet kreve skjønn. Dette er da annerledes bygget opp enn hos If, Tryg og Storebrand, hvor hjemmelen for å kreve skjønn må finnes i bransjevilkårene.

I bransjevilkårene for forsikring av bedriftsbygning⁸ har derfor ikke Gjensidige noen hjemmel for å kreve skjønn; hjemmelen finnes i de generelle vilkårene. I bransjevilkårene for forsikring av bolig har Gjensidige derimot en hjemmel for å kreve skjønn.⁹ Her fremgår det at ”Skadens økonomiske omfang fastsettes ved skjønn dersom sikrede eller Gjensidige krever det.”¹⁰ Videre følger det ”Se for øvrig bestemmelse om skjønn i generelle vilkår.”¹¹

Hvorfor Gjensidige har en annen løsning for forsikring av bedriftsbygning sammenlignet med de tre andre selskapene og Gjensidiges egen husforsikring er noe overraskende. Men realiteten er den samme; den sikrede og selskapet kan kreve skjønn både ved forsikring av bolig og bedriftsbygning.

De vilkårene jeg har fått fra Gjensidige er laget ved bruk av ’testkunder’. De legger da inn en testkunde i systemet de bruker, beregner et tilbud og får ut et komplett vilkårsett med blant annet oppgjørsregler og generelle vilkår. Vilkårssystemet til Gjensidige er ikke tilrettelagt for at man kan ta ut en forståelig utskrift av vilkårene uavhengig av en kunde.¹² Jeg har da fått vilkår for henholdsvis forsikring av hus og forsikring av bedriftsbygning, inkludert generelle vilkår, på denne måten.

⁸ Gjensidiges vilkår for forsikring av bedriftsbygning (gjeldende per 28.02.12)

⁹ Gjensidiges vilkår for forsikring av hus (gjeldende per 20.06.12) pkt. ’Hvordan erstatningen blir beregnet’ (6)

¹⁰ Se (6) 1. punktum

¹¹ Se (6) siste punktum

¹² Linda Engen (2012)

1.2.1.5 Den videre fremstilling

Selv om oppbyggingen av og ordlyden i vilkårene hos henholdsvis If, Tryg og Storebrand på den ene siden og Gjensidige på den andre siden er noe forskjellig er innholdet i skjønnsordningen det samme. Men for enkelthets skyld holder jeg meg i det følgende til de nevnte vilkårene til If, Tryg og Storebrand.

Når jeg i det følgende bruker uttrykket 'forsikringselskapene' er det disse tre selskapene jeg refererer til.

1.2.2 Forsikringsavtaleloven § 8-2 (3) og bakgrunnen for bestemmelsen

1.2.2.1 Forsikringsavtaleloven § 8-2 (3)

Forsikringskadeskjønn er ikke regulert i forsikringsavtaleloven. Det finnes imidlertid en forskriftshjemmel som gir Regjeringen mulighet til å regulere skjønnsordningen i forskrift, men denne muligheten har så langt ikke blitt benyttet. Denne bestemmelsen står i forsikringsavtaleloven § 8-2 (3) og den trådte i kraft 25. januar 2002.¹³ Bestemmelsen slår fast at "Kongen kan i forskrift gi regler om saksbehandlingen og kostnadsfordelingen ved taksering av skade i forbindelse med skadeoppgjør."

1.2.2.2 Bakgrunnen for bestemmelsen og forarbeidene til forsikringsavtaleloven § 8-2 (3)

Forarbeidene til forsikringsavtaleloven § 8-2 (3) utgjør en del av det rettsstoffet som denne oppgave er basert på.¹⁴ Bakgrunnen for at man vedtok forskriftshjemmelen i § 8-2 (3) var at både Stortinget og Forbrukerrådet satte fokus på ordningen med forsikringskadeskjønn, og pekte på uheldige sider ved denne.¹⁵

1.2.3 Praksis

Ved undersøkelsen av gjeldende rett på forsikringskjønnets område utgjør ulike typer praksis en viktig kilde til kunnskap.

¹³ Jfr. Lov om endringer i aksjelovgivinga m.m., del IV og VII

¹⁴ Ot.prp.nr.68 (2000-2001) side 19 flg.

¹⁵ Ot.prp.nr.68 (2000-2001) side 19

1.2.3.1 Rettspraksis

Rettspraksis har generelt stor betydning som rettskilde.¹⁶ Dette gjelder også på området for forsikringsskadeskjønn. Domstolene kan overprøve skjønnsmennenes rettsanvendelse og bevisbedømmelse, og den saksbehandling som har funnet sted i forbindelse med skjønnnet.¹⁷ Antall dommer fra Høyesterett som omhandler forsikringsskadeskjønn er ikke høyt. Men det finnes rettspraksis som tar stilling til prinsipielle spørsmål, og disse utgjør en del av det kildegrunnlaget jeg har tatt utgangspunkt i når jeg har kartlagt gjeldende rett. Den rettspraksis fra Høyesterett som er relevant for forsikringsskadeskjønn gjelder blant annet kravene til begrunnelse ved forsikringsskadeskjønn¹⁸, kravene til skjønnsmennenes habilitet¹⁹ og hvorvidt skjønnsmenn kan pålegges å vitne om grunnene for selve verdsettelsen.²⁰

1.2.3.2 Forsikringspraksis

Ordningen med forsikringsskadeskjønn er ikke uttømmende regulert i de generelle vilkårene. Og selv om man har bestemmelser i vilkårene som regulerer noen sider ved forsikringsskadeskjønnet åpner de som de fleste andre skrevne regler for at de kan tolkes på ulike måter. I forsikringsselskapene vil det kunne etablere seg en viss praksis knyttet til hvordan man tolker forsikringsvilkårene. Hvis den samme praksisen følges av flere selskaper vil den kunne utvikle seg til å bli en bransjepraksis, og dette gjør seg gjeldende spesielt der hvor selskapenes forsikringsvilkår er nærmest likelydende.²¹ De generelle vilkårene om skjønn til forsikringsselskapene har mer eller mindre den samme ordlyden.

Et viktig spørsmål er hvilken stilling forsikringspraksis har som rettskilde. Forsikringspraksis er en relevant rettskildefaktor når man skal ta stilling til hva som er gjeldende rett. Hvilken vekt den har som rettskildefaktor vil variere, avhengig av ulike forhold.²² Der løsning-

¹⁶ Eckhoff (2001) s. 159

¹⁷ Se punkt 2.6

¹⁸ Rt 2007 69

¹⁹ Rt 2007 69, Rt 1993 1160

²⁰ Rt 1978 1553

²¹ Bull (2008) s. 54

²² Bull (2008) s. 54 og 55

en i lov eller forsikringsvilkår er uklar vil domstolene legge stor vekt på forsikringspraksis, og dette gjør seg spesielt gjeldende der praksisen fremstår som fornuftig og avbalansert. Da vil det ikke være avgjørende at det bare er det ene selskapet som har denne praksisen. Hvis løsningen i lov eller forsikringsvilkår derimot fremstår som klar er situasjonen en annen. Hvis den sikrede i det konkrete tilfelle vil komme dårligere ut ved at man legger praksisen til grunn enn dersom man legger løsningen i lov eller forsikringsvilkår til grunn og han ikke kjenner til den aktuelle praksisen, så vil ikke domstolene legge vekt på denne. Det gjelder selv om forsikringspraksisen er både fornuftig og avbalansert.²³

Hvorvidt en bestemt forsikringspraksis vil blir tillagt avgjørende betydning av domstolene kan derfor ikke besvares generelt. Det vil sprengte rammene for denne oppgaven å vurdere konkret hvorvidt ulike praksiser som forsikringsselskapene har må sies å utgjøre en forsikringspraksis de er bundet av. Men det er viktig å påpeke at selskapenes praksis ikke bare er av betydning for å beskrive hvordan ordningen med forsikringsskadeskjønn fungerer i det virkelige liv, men at praksisen også kan ha en normerende virkning slik at selskapene blir bundet av den og den blir en del av gjeldende rett.

1.2.3.3 Praksis fra Finansklagenemnda Skade

Finansklagenemnda Skade er en klagenemnd som avgir rådgivende uttalelser om forståelsen av forsikringsvilkår og lovgivning i enkeltsaker som er klaget inn for nemnda.²⁴ Den sikrede i skadeforsikring kan derimot ikke klage til nemnda over selve verdsettelsen som selskapets takstmenn har foretatt eller over den verdsettelsen som skjønsmennene har kommet fram til hvis det har vært skjønn. Taksering av skader er ikke en del av nemndas arbeidsområde. Nemnda kan derimot på samme måte som domstolene uttale seg om forståelsen av vilkår som omhandler forsikringsskadeskjønn i den enkelte avtale, og om vilkår som angår erstatningsberegningen. Men det kan tenkes vanskelige grensedragninger mellom hva som er en del av rettsanvendelsen og hva som er en del av selve verdsettelsen.

²³ Bull (2008) s. 57

²⁴ Finansklagenemnda. <http://finkn.no/dllvis5.asp?id=1584> [sitert 20. november 2012]

1.2.4 Litteratur

Arntzen har en grundig fremstilling av hvordan ordningen med forsikringskadeskjønn fungerer og hva som er gjeldende rett.²⁵ Litteratur har normalt liten vekt som rettskildefaktor, men den har ganske stor faktisk innflytelse i rettslivet.²⁶ Av flere grunner får Arntzens bok en viktig rolle som rettskilde på området for forsikringskadeskjønn. Ordningen er ikke lovregulert, så i lov og forarbeider er det ikke så mye rettsstoff å hente som på mange andre rettsområder. Det finnes heller ikke så mange høyesterettsavgjørelser som omhandler forsikringskadeskjønn, og foruten Arntzens fremstilling finnes det ikke mye litteratur som omtaler ordningen.

Boken er flittig brukt av forsikringsselskapene som lærebok om skjønn. Det som er nedfelt i vilkårene om skjønn har materielt sett endret seg lite siden boken kom ut i 1993 og arbeidet til gruppen²⁷ som nå arbeider med skjønnsordningen viser at boken står seg overraskende godt i sine teoretiske og praktiske beskrivelser av skjønnsordningen.²⁸

På bakgrunn av det som nå er sagt er det nærliggende å hevde at Arntzens bok er en viktig rettskilde på forsikringskadeskjønnets område. Det gjør seg gjeldende både fordi det ikke finnes store mengder rettsstoff fra andre rettskilder og fordi forsikringsselskapene benytter seg av hans fremstilling når de arbeider med skjønn til daglig. Boken får derfor en sterk stilling og den illustrerer hvordan ordningen praktiseres.

I arbeidet med denne oppgaven utgjør den en viktig del av det rettsstoffet jeg har basert oppgaven på.

Foruten denne boken utgjør også annen litteratur en del av rettsstoffet jeg har tatt utgangspunkt i.

²⁵ Arntzen (1993)

²⁶ Eckhoff (2001) s. 270

²⁷ Se punkt 1.2.8 om denne arbeidsgruppen

²⁸ Arne Lycke (2012)b

1.2.5 Personlige meddelelser

For å skrive denne oppgaven har det vært helt nødvendig å snakke med mennesker som arbeider med forsikringsskadeskjønn i praksis.

Jeg har snakket med John Midttømme som blant annet er tidligere fagdirektør i If.

Videre har jeg truffet Knut Wibe-Lund som er sjefskonsulent i Tryg og Arne Lycke som er fagsjef for 'Oppgjør Eiendom' i If. Sistnevnte sitter i den arbeidsgruppen som nå arbeider med å utrede skjønnsordningen.

Videre har jeg snakket med Anne-Karin Nesdam og Hans Egil Kaiser som begge arbeider som jurister i Lovavdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet. Sistnevnte sitter i den nevnte arbeidsgruppen.

Jeg har henvendt meg til Forbrukerrådet for å få treffe noen derfra. Paal Bjønness som er Seniorrådgiver i Forbrukerrådet i Oslo svarte meg på e-post. Han fortalte litt om arbeidsgruppen og at han er med i denne. Det ble imidlertid ikke avtalt noe møte, og jeg har derfor ikke snakket med noen fra Forbrukerrådet.

Shazad Rafiq er skadesjef på 'Eiendom' hos Storebrand og han har fortalt om Storebrands kostnadsdekning ved skjønn. Videre har Linda Engen, produktutvikler på Bygning og Eiendeler Privat hos Gjensidige, forklart om bruk av 'testkunder' for å få ut settene med vilkår fra Gjensidige.

1.2.6 Voldgiftsloven

Forsikringsskadeskjønn og voldgift er ikke det samme, og forsikringsskadeskjønn er ikke regulert i voldgiftsloven. Ved et forsikringsskadeskjønn er det kun selve verdsettelsen som

blir avgjort med bindende virkning.²⁹ Som jeg senere skal komme tilbake til kan domstolene overprøve både rettsanvendelsen og bevisbedømmelsen som skjønnsmennene og eventuelt oppmannen har foretatt.³⁰ Det fremgår av voldgiftslovens § 9 (1) at ”Tvister i rettsforhold som partene har fri rådighet over, kan avgjøres ved voldgift”. Det er altså rettstvister som avgjøres ved voldgift. Hvis partene har avtalt voldgift vil voldgiftsretten derfor med bindende virkning også ta stilling til både rettsanvendelsen og bevisbedømmelsen. Forsikringskadeskjønn avgjør bare med bindende virkning hvor mye en interesse skal verdsettes til, og det er derfor ikke en bindende avgjørelse av en tvist i rettsforhold.³¹

Partene kan avtale at også bevis- og rettsanvendelsesspørsmål skal avgjøres med bindende virkning av skjønnsmennene. Da vil skjønnsmennene også være voldgiftsdommere.³² Ved å kombinere forsikringskadeskjønn og voldgift på denne måten vil også voldgiftsloven kunne ha relevans ved forsikringskadeskjønn.

Temaet for denne oppgaven er det rene forsikringskadeskjønnet som har hjemmel i forsikringsvilkårene i den enkelte avtale. På dette området er ikke voldgiftsloven direkte anvendelig.

1.2.7 Skjønnsprosessloven

Forsikringskadeskjønn reguleres ikke av skjønnsprosessloven av 1917. Det fremgår av lovens § 1 at lovens kapittel 1 som omhandler skjønn bare kommer til anvendelse på ”... skjønn som styres av en dommer eller av en lensmann, namsfogd eller politistasjonssjef med sivile rettspleieoppgaver.” Forsikringskadeskjønn styres ikke av noen av de nevnte. Dette betyr imidlertid ikke at loven ikke har relevans ved forsikringskadeskjønn. Spesielt fordi skjønnsordningen ikke er lovregulert og fordi vilkårene ikke gir svar på alle spørsmål som kan oppstå i forbindelse med skjønn, vil lovreguleringen av en lignende ordning være

²⁹ Se siste punktum i vilkåret om skjønn i de generelle vilkårene til forsikringsselskapene

³⁰ Se punkt 2.6

³¹ Arntzen (1993) s. 283

³² Arntzen (1993) s. 284

av interesse. Rettspraksis viser også at man har lagt vekt på løsningen i skjønnsprosessloven når man skal ta stilling til hva som er gjeldende rett for ordningen med forsikringskadeskjønn.³³ Skjønnsprosessloven utgjør derfor en del av det rettsstoffet som denne oppgaven er basert på.

1.2.8 Arbeidsgruppe som skal se nærmere på ordningen med forsikringskadeskjønn

Finansdepartementet ga Finanstilsynet i oppdrag å se nærmere på ordningen med forsikringskadeskjønn. Finanstilsynet konkluderte med at ordningen burde beholdes, men at det burde nedsettes en arbeidsgruppe for å vurdere behovet for forbedringer. Finanstilsynet konkluderte med at det er nødvendig med balanse i partsforholdet for at et skjønn skal være vellykket, og at gruppen burde se nærmere på dette.³⁴ Denne gruppen kommer med sin rapport den 30. november 2012³⁵, og jeg vet derfor ikke hva den inneholder.

I mandatet til arbeidsgruppen blir det fremhevet en del punkter den bør se nærmere på, på bakgrunn av Finanstilsynets foreløpige vurdering av hvilke tiltak som kan bidra til bedre likestilling av partene i skjønnen.³⁶ I den utstrekning jeg har brukt momenter fra dette mandatet i oppgaven min har jeg henvist til mandatet i fotnotene der det er aktuelt.

1.3 Det videre opplegget

Denne oppgaven består av fire hoveddeler. Punkt 1 utgjør innledningen. I punkt 2 vil jeg redegjøre for gjeldende rett på området for forsikringskadeskjønn og gi en fremstilling av hvordan ordningen ser ut i dag. Etter å ha redegjort for gjeldende rett vil jeg deretter i punkt 3 påpeke problematiske sider ved dagens skjønnsordning og komme med forslag til end-

³³ Rt 2007 69 avsnitt 69

³⁴ Finansdepartementet. <http://www.regjeringen.no/nb/dep/fin/aktuelt/nyheter/2011/skal-gjeldende-ordning-for-skjonn-i-fors.html?id=648672> [sitert 21. november 2012]

³⁵ Arne Lycke (2012)b

³⁶ Finansdepartementet. <http://www.regjeringen.no/nb/dep/fin/aktuelt/nyheter/2011/skal-gjeldende-ordning-for-skjonn-i-fors/mandat-for-arbeidsgruppe.html?id=648674> [sitert 19. november 2012]

ringer som vil kunne gjøre ordningen bedre enn det den er i dag. Til slutt vil jeg i punkt 4 samle trådene og kort oppsummere de forbedringsforslagene jeg har kommet med i punkt 3.

2 Gjeldende rett

2.1 Selskapenes ordinære skadebehandling når det ikke er krevd skjønn

2.1.1 Selskapet står for erstatningsberegningen

Når det inntreffer et forsikringstilfelle må selskapet kartlegge omfanget av skaden og selskapets ansvar. Dette fremgår av forsikringsavtaleloven § 8-2 (1), som indirekte slår fast at det er selskapet som skal kartlegge omfanget av skaden og den erstatning som den sikrede har krav på i medhold av forsikringsavtalen. Å beregne hvor mye den sikrede skal ha i erstatning er en del av den ordinære skadebehandling til forsikringsselskapene. For å undersøke omfanget av skadene sender selskapene ut et team for å besiktige den skadede bygningen. Takstmennene som forsikringsselskapene bruker er både takstmenn som er selvstendige og får enkeltoppdrag fra dem, og takstmenn som er fast ansatte i forsikringsselskapene.³⁷ Den sikrede har en opplysningsplikt i medhold av forsikringsavtaleloven § 8-1 (1); han plikter å gi selskapet de opplysninger og dokumenter som det trenger for å kartlegge sitt ansvar og utbetale erstatning. Men ved selve verdsettelsen av verdiene er ikke den sikrede involvert. Erstatningsberegningen er det selskapet ved sine takstmenn, enten fast ansatte eller selvstendige, som foretar.

2.1.2 Den deklarasjoniske regelen om erstatningsberegning og oppgjørsmåter i forsikringsavtaleloven § 6-1

I forsikringsavtaleloven § 6-1 er det en deklarasjonisk bestemmelse som regulerer hvordan erstatningsberegningen skal foregå og på hvilken måte det skal gjøres opp mellom partene. I § 6-1 (1) fremgår det at den sikrede har krav på full erstatning for sitt økonomiske tap. Det er forutsatt i forarbeidene til bestemmelsen at det er det økonomiske tapet innenfor rammen av forsikringsavtalen som skal erstattes.³⁸ I § 6-1 (2) fremgår det at dersom erstatningen skal beregnes til reparasjons- eller gjenskaffelseskostnader, har den sikrede krav på

³⁷ John Midttømme (2012)

³⁸ NOU 1987:24 s. 120

å få utbetalt hva dette ville kostet selv om reparasjon eller gjenskaffelse ikke skal foretas. Videre følger det av § 6-1 (3) at den sikrede har krav på å få erstatningen i penger.

I praksis blir denne bestemmelsen nærmest unntaksfritt fraveket i de ulike forsikringsvilkårene.³⁹ Forsikringsselskapene regulerer både erstatningsberegningen og oppgjørsmåtene ganske detaljert i sine vilkår. Det er på bakgrunn av disse reglene at selskapets takstmenn og skadebehandlere skal beregne hvor mye den sikrede har krav på i erstatning og på hvilken måte oppgjøret skal foregå.

2.2 Adgangen til å kreve skjønn

Temaet for dette avsnittet er adgangen til å kreve skjønn. Dette omhandler hvem som kan kreve skjønn og når man kan kreve skjønn. Dersom vilkårene ikke gir partene rett til å kreve skjønn vil erstatningen fastsettes på vanlig måte, i samsvar med selskapets alminnelige skadebehandling som er skissert i punkt 2.1.

Hvis partene derimot kan velge skjønn, og dette gjøres, er det reglene om skjønn i vilkårene som kommer til anvendelse.

2.2.1 Hvem har rett til å kreve skjønn

Både den sikrede og forsikringsselskapet har rett til å kreve skjønn. Dette fremgår av hjemmelen til å kreve skjønn i bransjevilkårene.⁴⁰

2.2.1.1 Den sikrede

Hvem den sikrede er fremgår av forsikringsavtaleloven § 1-2 c; det er den som har krav på erstatning eller forsikringssum etter forsikringsavtalen. Vilkårene om skjønn i de generelle vilkårene sier ikke noe om hva som blir løsningen der det er flere sikrede som har interesse i samme ting, men det blir hevdet at i en slik situasjon kan alle hver for seg kan fremsette et

³⁹ Bull (2008) s. 451

⁴⁰ Se (1) 1. punktum i samtlige av bransjevilkårene som oppgaven tar utgangspunkt i.

krav om skjønn.⁴¹ De problemstillingene som disse situasjonene reiser vil ikke bli behandlet nærmere i denne oppgaven.

2.2.1.2 Selskapet

Det er forsikringsselskapet som har tegnet forsikringen som har rett til å kreve skjønn. Vilklårene sier ikke noe om hva som blir løsningen ved dobbeltforsikring. Det hevdes at begge selskapene kan kreve skjønn, men det vanlige er da at ett av selskapene får fullmakt til å opptre på vegne av de andre selskapene, eller det andre selskapet, overfor den sikrede ved skjønnet.⁴² I det vesentligste er det forsikringsselskapene som krever skjønn.⁴³

2.2.1.3 Det kreves ingen aksept fra den annen part

Hvis vilklårene slår fast at partene kan kreve skjønn har de denne retten uavhengig av den andre partens aksept.⁴⁴ Dette er helt nødvendig; hvis ikke ville ordningen være lite verdt for den som ønsker skjønn. Det trenger ikke å foreligge noen konflikt mellom partene for at man skal kunne benytte seg av skjønnsordningen. Skjønn er en måte å foreta en verdsettelse på, og denne fremgangsmåten kan være ønskelig uten at det foreligger noen konflikt. Men situasjonen kan også være den at forsikringsselskapets takstmenn har foretatt en verdsettelse som den sikrede mener ikke er riktig, og at han av denne grunn krever skjønn.

2.2.1.4 Dersom den sikrede ikke medvirker kan dette medføre problemer

Selv om skjønn ikke er avhengig av den andre partens aksept kan man stå overfor den situasjonen at en av partene ikke vil medvirke til skjønnet. Dette vil nok i praksis være den sikrede. Ett av de problemene dette kan medføre er avhjulpet ved at man i de generelle vilklårene har bestemt at tingretten i den rettskrets hvor skjønnet skal finne sted oppnevner en skjønnsmann på vegne av den sikrede, dersom han ikke gjør det selv.⁴⁵ Men selv om dette blir gjort kan det medføre store praktiske problemer dersom den sikrede nekter å medvirke.

⁴¹ Arntzen (1993) s. 286

⁴² Arntzen (1993) s. 285

⁴³ Ot.prp. nr. 68 (2000-2001) s. 21

⁴⁴ Arntzen (1993) s. 276

⁴⁵ Se (3) 4. punktum i vilklåret om skjønn i de generelle vilklårene til If og Storebrand og (2) 7. punktum i Tryggs generelle vilkår pkt. 3

I mange tilfeller vil skjønnsmennene være avhengige av informasjon fra den sikrede for å kunne basere skjønnnet på en riktig bevisbedømmelse. Den sikrede har plikt til å medvirke etter forsikringsavtaleloven § 8-1 (1), men det er ikke dermed sagt at han vil etterleve denne plikten i praksis. Hvis skjønnnet ikke kan avholdes på grunn av at den sikrede ikke vil medvirke suspenderes selskapets renteplikt i medhold av forsikringsavtaleloven § 8-4 (4) og erstatningens forfalltid forskyves i medhold av forsikringsavtaleloven § 8-2 (1).⁴⁶

2.2.2 Når kan partene kreve skjønn

Tidspunktet for når partene må kreve skjønn er ikke regulert i vilkårene. Partene kan kreve skjønn med en gang skaden har inntruffet. Men partene kan også kreve skjønn underveis i skadebehandlingen dersom en av partene mener at dette er en bedre løsning. Den sikrede kan også vente med å kreve skjønn til etter at selskapet er ferdig med sin ordinære skadebehandling. Hvis den sikrede ikke er fornøyd med de verdsettelsene selskapets takstmenn har foretatt kan han velge å kreve skjønn, slik at skjønnsmennene fortar en ny verdsettelse.⁴⁷

2.3 Skjønnsmøtet

2.3.1 Selskapsrepresentanten administrerer skjønnsmøtet

Ved forsikringsskadeskjønn møtes partene til et skjønnsmøte. Berammelsen og innkallingen til møtet skjer som regel ved at partene og skjønnsmennene avtaler tid og sted over telefon, og det er selskapsrepresentanten som koordinerer dette.⁴⁸ På skjønnsmøtet deltar selskapsrepresentanten, den sikrede, eventuelt sammen med en rådgiver, og skjønnsmennene. Den sikrede har mulighet til å møte ved en fullmektig.⁴⁹ Det er som regel selskapets representant som administrerer skjønnsmøtet.⁵⁰ Noen selskapsrepresentanter velger å ha med en

⁴⁶ Arntzen (1993) s. 276

⁴⁷ Knut Wibe-Lund (2012)b

⁴⁸ Arntzen (1993) s. 315

⁴⁹ Arntzen (1993) s. 321

⁵⁰ Arntzen (1993) s. 317

egen protokollfører, som fører protokoll over hva som foregår på møtet. Da kan representanten konsentrere seg fullt og helt om å lede møtet uten å skulle føre protokoll samtidig.⁵¹

2.3.2 Hva som finner sted på skjønnsrådet⁵²

Selskapsrepresentanten kontrollerer at alle har møtt fram, og så erklærer han skjønnen for satt. Om en av skjønnsmennene uteblir kan ikke skjønnen settes. Hvis den sikrede har fått rimelig varsel om skjønnen og ikke møter, kan skjønnen fremmes dersom han ikke har gyldig forfall.⁵³ Men dette forutsetter at skjønnsmennene ikke er avhengige av opplysninger om skadeobjektet fra før skaden intruff fra den sikrede. Selskapsrepresentanten nevner kort tid og sted for skaden, skadens art og hva det skal skjønnnes over, for eksempel en bygning. Så går man inn på habilitetsspørsmålet. Skjønnsmennene skal spørres om de har særlig tilknytning til noen av partene eller om det foreligger andre særlige forhold som kan medføre inhabilitet. Hvis det foreligger omstendigheter som gjør at en skjønnsmann står i fare for å rammes av domstolloven § 108 må parten og den aktuelle skjønnsmannen redegjøre for disse særlige omstendigheter. Den sikrede skal spørres om han vil gjøre en inhabilitetsinnsigelse gjeldende og selskapsrepresentanten tar også stilling til dette. Selskapsrepresentanten skal så lese og forklare vilkårenes bestemmelser om hjemmelen for skjønn og fremgangsmåten ved skjønnen. Det bør forklares hva som menes med at verdsettelsen er bindende for begge parter. Så må selskapsrepresentanten lese og forklare de relevante verdsettelsesreglene i bransjevilkårene. Det er viktig at både den sikrede og skjønnsmennene gis anledning til å stille spørsmål og komme med innsigelser. Selskapsrepresentanten forklarer så skjønnsmennene litt om kravene som stilles til skjønnsgrunner. Under skjønnsmøtet kan partene føre vitner og prosedere.

⁵¹ Knut Wibe-Lund (2012)a

⁵² Dette avsnittet tar utgangspunkt i Arntzen (1993) s. 320 til s. 328. Siden forsikringsselskapene bruker Arntzens bok som lærebok om skjønn legger jeg til grunn at dette er den fremgangsmåten forsikringsselskapene bruker ved forsikringsskadeskjønn (se pkt. 1.2.4)

⁵³ Arntzen (1993) legger dette til grunn ved å søke veiledning i den nå opphevede tvistemålsloven § 340 (1), jfr. Arntzen (1993) s. 322

Skjønnsmennene velger sammen en oppmann når de er i enerom. Oppmannen deltar ikke på skjønnsrådet, og blir bare tilkalt dersom skjønnsmennene på noen punkter ikke blir enige om en verdsettelse. Hvis han blir tilkalt beregnes erstatningen på grunnlag av hans skjønn på disse punktene, men erstatningen kan ikke ligge utenfor grensene som skjønnsmennenes skjønn trekker opp.⁵⁴ Oppmannen tilkalles svært sjelden⁵⁵ og i det følgende vil jeg ikke gå nærmere inn på de problemstillingene som omhandler oppmannen.

På skjønnsrådet, etter at skjønnen er satt, undertegner partene og begge skjønnsmennene et fullmaktdokument som man kaller 'Oppnevning av skjønnsmenn'. De fullmaktdokumentene som selskapene bruker er i det store og hele like. På dette dokumentet framgår det en del praktisk informasjon som hvem den sikrede er, skadeobjektet og skadestedet. I dokumentet framgår det også hvem som er skjønnsmenn og hvem som er valgt til oppmann. De ulike alternativene som skjønnsmennene skal skjønne med bindende virkning overfor partene framgår i dette dokumentet. Dette utgjør skjønnsmennenes mandat.⁵⁶ I noen selskaper framgår skjønnsalternativene på et eget dokument.⁵⁷

Etter dette skal partene og skjønnsmennene i fellesskap besiktige skjønnobjektet. Her må den skadelidte bidra med opplysninger om objektets tilstand før skaden. Når besiktigelsen er gjennomført heves skjønnsrådet.

Etter skjønnsrådet fortsetter skjønnsmennene sitt arbeid med å foreta de verdsettelsene de skal i henhold til mandatet.

⁵⁴ Se (4) 4.- 6. punktum i vilkåret om skjønn i Ifs og Storebrands generelle vilkår og (3) 4.-6. punktum i Tryggs generelle vilkår pkt. 3

⁵⁵ Knut Wibe-Lund (2012)a

⁵⁶ Se punkt 2.4 om skjønnsmennenes mandat og skjønnsalternativene

⁵⁷ Knut Wibe-Lund (2012)a

2.4 Hva som kan avgjøres ved skjønn, skjønnsmennenes mandat og skjønnsalternativene

2.4.1 Hva som kan avgjøres ved skjønn

Skjønn er verdsettelse, og ved avbruddstap er det besvarelse av spørsmål av betydning for beregningen av tapet.⁵⁸ Hva som kan avgjøres ved skjønn framgår av bransjevilkårene i den enkelte forsikringsavtale. Ordlyden i vilkårene som denne oppgaven tar utgangspunkt i varierer litt, men innholdet må materielt sett kunne sies å være stort sett det samme. I vilkårene for husforsikring hos If og Storebrand framgår det at ”Fastsettelse av erstatningsgrunnlag og verdier, og spørsmål i forbindelse med beregning av avbruddstap, avgjøres ved skjønn ...”.⁵⁹ I vilkårene for husforsikring hos Tryg er det ”Verdier av betydning for erstatningsberegningen ...” som kan fastsettes ved skjønn⁶⁰. Det er ”Fastsettelse av skadens størrelse og verdier ...” som kan avgjøre ved skjønn i Trygs huseierforsikring for næringsbygg, og i vilkårene for Ifs bygningsforsikring for bedrifter er det ”Fastsettelse av erstatningsgrunnlag og verdier...” som kan fastsettes ved skjønn.⁶¹ Disse bestemmelsene angir hva skjønnsmennene kan skjønne over. Dette er imidlertid generelle bestemmelser. Hva skjønnsmennene nærmere skal skjønne over innenfor disse rammene i det konkrete skjønnnet vil fremgå av det mandatet skjønnsmennene får.

2.4.2 Skjønnsmennenes mandat og de ulike skjønnsalternativene

Hva skjønnsmennene i en konkret sak skal skjønne over fremgår av skjønnsmennenes mandat. Mandatet angir rammene for den oppgaven de skal utføre. Dette innebærer for det første at skjønnsmennene må gjennomføre skjønnnet i samsvar med mandatet, og for det

⁵⁸ Arntzen (1993) s. 277

⁵⁹ Se Ifs vilkår for forsikring av villa og fritidsbolig pkt. A.5.7. og Storebrands vilkår for forsikring av hus pkt. A.5.7.

⁶⁰ Se Trygs vilkår for forsikring av hus pkt. 3.13 (1)

⁶¹ Se Trygs vilkår for huseierforsikring – næringsbygg pkt. B.7.7. og Ifs vilkår for forsikring av eiendom og avbrudd pkt. 10.8

andre at det kun er skjønnsmennenes verdsettelse innenfor rammen av mandatet som er bindende for partene.⁶²

Det er de ulike alternativene som skjønnsmennene skal skjønne over med bindende virkning overfor partene som utgjør deres mandat. Det er viktig at det er utarbeidet på en grundig måte og at alle alternativene som skjønnsmennene skal skjønne over er tatt med.⁶³

Det er vilkårenes verdsettelsesregler som er avgjørende for hvilke skjønnsalternativer som skjønnsmennene skal skjønne over. De hovedalternativene som vanligvis vil være aktuelle er angitt i fullmaktsdokumentet, og så kan partene bare oppgi hvilke av disse som skjønnsmennene skal skjønne over i det konkrete skjønnet. Det vil bli for omfattende å nevne alle her, men typiske alternativer vil være ”Bygningens gjenoppføringspris og skaden” og ”Utgifter til riving, rydding og bortkjøring av gjenværende deler av bygning, under forutsetning av totalskade”.⁶⁴ Hvis det foreligger omtvistede bevis- eller rettsspørsmål bør skjønnsmennene gis i oppdrag å skjønne over flere alternativer, slik at uansett hvilken forståelse som legges til grunn av enten vilkårene eller de faktiske omstendighetene, så har man en verdsettelse som er fastsatt med bindende virkning.⁶⁵

2.5 Særlige trekk ved skjønnssordningen

2.5.1 Forsikringsselskapene bestemmer innholdet i skjønnssordningen

At ordningen er regulert i forsikringsvilkårene medfører at forsikringsselskapene i omfattende grad ensidig kan fastsette innholdet i ordningen. Standardvilkår brukes i stor utstrekning, noe som innebærer at dersom forbrukeren ønsker å forsikre sine verdier er vedkommende nødt til å akseptere skjønnssordningen slik som forsikringsselskapene har fastsatt

⁶² Arntzen (1993) s. 324

⁶³ Arntzen (1993) s. 324 og s. 325

⁶⁴ Se Arntzen (1993) s. 447

⁶⁵ Arntzen (1993) s. 325

den. Forsikringselskapene har i det store og hele den samme ordningen for forsikringskadeskjønn, og dette gjør det vanskelig for forbrukeren å unngå ordningen.

2.5.2 Oppnevningen av skjønnsmenn

Partene oppnevner en skjønnsmann hver. Hvis en part ønsker det, kan parten oppnevne en særskilt skjønnsmann for bestemte ting. Ved avbruddsforsikring kan parten velge en særskilt skjønnsmann for bestemte spørsmål.⁶⁶ Skjønnsmennene er partsoppnevnte, men ikke partsrepresentanter.

Når en part skriftlig har meddelt den andre parten om hvilken skjønnsmann denne velger, plikter den andre parten å meddele hvilken skjønnsmann denne velger innen en uke etter at underretningen ble mottatt.⁶⁷ Hvis en av partene ikke velger en skjønnsmann gjøres dette på vegne av ham av tingretten i rettskretsen hvor skjønnnet skal finne sted.⁶⁸ Det skjer nesten aldri at den sikrede ikke velger skjønnsmann, og denne en ukes fristen håndheves ikke strengt.⁶⁹ Det som kan skje i praksis er at den sikrede kanskje ikke klarer å finne en skjønnsmann og henvender seg til selskapet med dette problemet. Selskapet kan da henvise den sikrede til å kontakte organisasjoner for takstmenn som for eksempel Norges Takseringsforbund eller NITO Takst. De anbefaler derimot ikke navngitte takstmenn.⁷⁰

2.5.3 Kravene som stilles til skjønnsmenn

Skjønn skal avgis av sakkyndige og uhildede personer.⁷¹ Hvis disse kravene er oppfylt står partene fritt til å velge hvem de vil ha som sin skjønnsmann.⁷²

⁶⁶ Se (2) 2. og 3. punktum i vilkåret om skjønn i de generelle vilkårene hos de tre selskapene

⁶⁷ Se (3) 1. punktum i vilkåret om skjønn i de generelle vilkårene til If og Storebrand og (2) 4. punktum i vilkåret om skjønn i de generelle vilkårene til Tryg

⁶⁸ Se (3) 4. punktum i vilkåret om skjønn i de generelle vilkårene til If og Storebrand og (2) 7. punktum i Trygs generelle vilkår pkt. 3

⁶⁹ Knut Wibe-Lund (2012)a

⁷⁰ John Midttømme (2012)

⁷¹ Se (2) 1. punktum i vilkåret om skjønn i de generelle vilkårene til de tre selskapene

⁷² Arntzen (1993) s. 289

2.5.3.1 Sakkyndig

Det ligger i kravet om at personen må være sakkyndig, at vedkommende må kunne foreta et forsvarlig skjønn på bakgrunn av fagkunnskap. I dette ligger det ikke at skjønnsmannen eller oppmannen må kunne absolutt alt; det er i orden at han innhenter informasjon fra andre. Men skjønnsmannen må ha oversikt over og kunne bedømme skaden, og på bakgrunn av dette og opplysninger han har fra andre kunne foreta et forsvarlig skjønn.⁷³

2.5.3.2 Uhildet

2.5.3.2.1 Ordlyden i vilkårene gir liten veiledning

Hva som nærmere ligger i begrepet 'uhildet' fremgår ikke i vilkåret om skjønn i de generelle vilkårene til forsikringsselskapene. En ren ordlydsfortolkning trekker i retning av at personen skal være objektiv og upåvirket av utenforliggende hensyn og av hvem de to partene er. Dette gir imidlertid heller ikke så mye veiledning om hvilke krav som stilles til skjønnsmennenes uhildethet.

2.5.3.2.2 Analogisk anvendelsen av domstollovens regler om habilitet

Det sentrale spørsmålet her er hvorvidt domstollovens regler om habilitet for dommere kan anvendes analogisk på skjønnsmenn ved forsikringskjønn. Disse reglene finner man i domstolloven kapittel 6, og de praktisk viktigste reglene finnes i domstolloven §§ 106 og 108. Disse reglene gjelder i sivile saker, straffesaker og ved skjønn etter skjønnsløven.⁷⁴

I den enstemmige høyesterettsdommen inntatt i Rt. 2007 s. 69 var et av spørsmålene hvorvidt et tilleggsskjønn ved en brannskade var ugyldig fordi en av skjønnsmennene var inhabil. Førstvoterende uttalte:

⁷³ Arntzen (1993) s. 314

⁷⁴ Skjønnsløven § 17

”Habilitetskrav til skjønnsmenn er en av de grunnleggende rettssikkerhetsgarantier i brannskadeskjønn, og det er derfor naturlig å anvende domstolslovens regler om habilitet analogisk så langt de passer ...”.⁷⁵

Foruten at det er slått fast i rettspraksis at domstollovens regler om habilitet kommer analogisk til anvendelse på skjønnsmenn, taler også reelle hensyn for en slik løsning.

Domstoloven § 106 angir positivt en rekke situasjoner der dommeren er inhabil. Det er en klar og presis regel. Gode grunner taler for at man også på området for forsikringsskadeskjønn har klare regler for når en skjønnsmann må anses å være inhabil. Ved forsikringsskadeskjønn vil man ofte skjønne over store verdier, og partene kan ha motstridende interesser; den sikrede ønsker en så høy erstatning som mulig, mens det er i forsikringsselskaps interesse at den ikke settes så høyt. I de situasjonene domstoloven § 106 fanger opp, vil det som regel foreligge adskillig tvil om hvorvidt skjønnsmannen ville ha kunnet opptre på en upartisk og objektiv måte, og gode grunner taler for at man i disse situasjonene anvender domstoloven § 106 analogisk på forsikringsskadeskjønn, slik at man slipper diskusjonen om hvorvidt skjønnsmannen er inhabil.

I domstoloven § 108 har man den generelle regelen om uhildethet. De situasjonene som er nevnt i domstoloven § 106 vil også falle inn under den generelle bestemmelsen i domstoloven § 108, men den generelle bestemmelsen favner videre enn domstoloven § 106.⁷⁶ Det avgjørende etter domstoloven § 108 er om det foreligger ”... særegne omstendigheter ...” som er ”...skikket til å svekke...” tilliten til dommerens uhildethet. Det avgjørende er altså ikke hvorvidt man kan påvise at dommeren i den konkrete situasjonen vil la, eller har latt seg påvirke, men om de særegne omstendighetene er egnet til å svekke tilliten til om han er habil. Man fokuserer på hvordan folk flest vil oppfatte forholdet.⁷⁷ Gode grunner taler for at også denne bestemmelsen anvendes analogisk på skjønnsmenn. Hvis det er grunn til å

⁷⁵ Rt 2007 69 avsnitt 87

⁷⁶ Hov (2010) s. 161

⁷⁷ Rt 1993 1160

være usikker på om skjønnsmannen vil opptre upartisk og objektivt på grunn av særlig forhold, er det betryggende å vite at han eller hun må vike sete. Det er med på å øke tilliten til at utenforliggende hensyn ikke har spilt inn. Det vil være lettere for partene å slå seg til ro med det resultat som skjønnsmennene har kommet fram til dersom det ikke foreligger omstendigheter som har gjort dem usikre på om skjønnsmannen faktisk opptrådte uavhengig og objektivt.

På bakgrunn av dette kommer domstollovens regler om habilitet analogisk til anvendelse på skjønnsmenn i et forsikringsskadeskjønn etter gjeldende rett.

2.5.3.2.3 Domstolloven § 106

Det er noen situasjoner som omfattes av domstolloven § 106 som er av særlig interesse ved et forsikringsskadeskjønn. Den som er part i skjønnet, medberettiget eller medforpliktet eller regresspliktig i forhold til en part ikke kan velges som skjønnsmann, jfr. domstolloven § 106 nr. 1. Hvis den som omtales i § 106 nr. 1 er en juridisk person må den suppleres med § 106 nr. 5, slik at inhabiliteten også omfatter dem som nevnes der.⁷⁸ Videre vil en som er har handlet i saken for en part vil være inhabil, jfr. domstolloven § 106 nr. 6. En som er valgt som skjønnsmann kan derfor ikke bistå den part som har valgt ham med forberedelser til skjønnet. Hvis bistanden skjer før det er begjært skjønn vil det derimot ikke medføre inhabilitet etter nr. 6, men det vil mest sannsynlig bli rammet av domstolloven § 108. Visse typer slektskap og lignende til en som er nevnt i § 106 nr. 4-6 vil også kunne medføre inhabilitet dersom denne har handlet i skjønnet for en part, jfr. domstolloven § 106 nr. 7.⁷⁹

2.5.3.2.4 Domstolloven § 108

Det er en rekke ulike situasjoner som vil kunne medføre at en skjønnsmann er inhabil etter domstolloven § 108. Her har man ingen klare retningslinjer å gå etter som ved vurderingen etter § 106. Vurderingstemaet i domstolloven § 108 er derimot ganske skjønnspreget. I den enstemmige kjennelsen inntatt i Rt. 1993 s. 1160 uttalte Høyesterett at

⁷⁸ Arntzen (1993) s. 297

⁷⁹ Arntzen (1993) s. 299

”Det avgjørende for habilitetsspørsmålet er ikke om vedkommendes stemmegivning kan antas å ha vært influert av hans forhold til noen av partene. Avgjørende etter domstollovens § 108 er om det foreligger særegne omstendigheter som ”er skikket til” å svekke tilliten til hans uhildethet.”

Det er en praktisk viktig situasjon kan medføre habilitet etter domstoloven § 108. Det kan forekomme at takstmenn over flere år utfører oppdrag for en av partene, typisk forsikringsselskapet. Selv om takstmannen ikke er fast ansatt kan det forekomme at selskapet bruker ham så mye at vedkommende får en stor del av sine inntekter fra et bestemt forsikringsselskap. Da melder spørsmålet om habilitet seg. Hvis forsikringsselskapet velger en skjønnsmann som de også bruker som takstmann ellers kan dette avhengighetsforholdet til selskapet så tvil om hvorvidt takstmannen klarer å være uavhengig og objektiv.

Den nevnte kjennelsen inntatt i Rt. 1993 s. 1160 illustrerer problemstillingen. Selv om den gjaldt habiliteten til en meddommer i lagmannsretten og ikke til en skjønnsmann, er den relevant siden domstoloven § 108 kommer analogisk til anvendelse på skjønnsmenn. I en forsikringssak mellom et forsikringsselskap og en forsikringstager var en fagkyndig meddommer oppnevnt av lagmannsretten. Begge parter hadde fremsatt begjæring om at retten ble satt med fagkyndige meddommere. Den meddommeren som habilitetsinnsigelsen var rettet mot var foreslått oppnevnt av forsikringsselskapet. Det året som saken ble pådømt i lagmannsretten, i 1990, fikk meddommeren 19 % av sine næringsinntekter fra det forsikringsselskapet som var part i saken. Fra sommeren 1988 til sommeren 1991 utgjorde inntektene fra selskapet i snitt ca 15 % av næringsinntektene hans. Høyesterett slo fast at også muligheten for fremtidige oppdrag må telle med i vurderingen. Førstvoterende uttaler så at

”Dette skaper etter min mening en tilknytning som objektivt sett må anses egnet til å svekke tilliten til Henriksens uhildethet som dommer i en sak som denne.”

I denne saken var altså det faktum at meddommeren mottok ca 15 % av sine næringsinntekter fra et forsikringsselskap nok til at han ble ansett som inhabil etter domstolloven § 108. Denne kjennelsen har også betydning for hvor mye som skal til for at en skjønnsmann vil være inhabil. Etter at denne kjennelsen ble avsagt ble det nærmest en uskreven regel av selskapene ikke velger skjønnsmenn som har mer 15 %, og muligens også mindre, av sine inntekter fra det forsikringsselskapet som oppnevner ham, for å unngå at det blir satt spørsmålstegn ved hans habilitet.⁸⁰

I litteraturen hevdes det at det avgjørende ikke er om skjønnsmannen får en stor del av sine inntekter fra forsikringsselskaper i sin alminnelighet. Det er omfanget av inntekter fra det selskapet som har oppnevnt ham som er avgjørende.⁸¹ Gode grunner taler for denne løsningen. Hvis takstmenn skulle bli inhabile som skjønnsmenn fordi de i alminnelighet har mange oppdrag for forsikringsselskaper kunne det blir ganske vanskelig i det hele tatt å finne en takstmann som ikke er inhabil.

2.5.4 Kostnadsfordelingen

I forbindelse med et skjønn vil det påløpe utgifter til skjønnsmennene, utgifter til oppmannen og eventuelt andre kostnader, for eksempel utgifter i forbindelse med at skjønnsmennene har innhentet bistand hos en tredjemann.⁸² Problemstillingen her er hvordan disse kostnadene fordeles.

2.5.4.1 Hovedregelen

Hovedregelen er at hver av partene bærer utgiftene til sin skjønnsmann. Eventuelle utgifter til oppmannen og andre kostnader bærer partene med en halvpart på hver.⁸³

⁸⁰ John Midttømme (2012)

⁸¹ Arntzen (1993) s. 603

⁸² Arntzen (1993) s. 351

⁸³ Se (5) 1. og 2. punktum i vilkåret om skjønn i de generelle vilkårene til If og Storebrand og (3) 7. punktum i vilkåret om skjønn i de generelle vilkårene til Tryg

2.5.4.2 Unntak fra hovedregelen dersom forsikrings-selskapet krever skjønn overfor en som er forsikringstager i egenskap av å være privatperson

Dersom det er forsikrings-selskapet som har krevd skjønn ved tingsskade og den annen part er forsikringstager i egenskap av privatperson, dekker forsikrings-selskapene alle utgiftene til skjønnet, med mindre forsikringstakeren selv ønsker å betale. If har tatt dette inn i sine vilkår⁸⁴, mens Tryg⁸⁵ og Storebrand⁸⁶ også praktiserer dette selv om det ikke fremgår av vilkårene. Fianansnæringens Hovedorganisasjon (som da het Norges Forsikringsforbund) anmodet på bakgrunn av Forbrukerpolitisk handlingsplan av 14. april 1999 alle sine medlemmer om å dekke alle utgifter i forbindelse med skjønnet dersom det er selskapet som krever skjønn.⁸⁷

2.5.5 Kravet til skjønnsgrunner

2.5.5.1 Kravet til skjønnsgrunner etter gjeldende rett

Det er ikke noe krav i vilkårene om at forsikrings-skjønnet skal begrunnes. Dette innebærer imidlertid ikke at skjønnsmennene kan unnlate å begrunne skjønnet.

Skjønnsloven § 28 kan ikke anvendes analogisk på forsikrings-skadeskjønn, men hovedtrekkene i de krav til begrunnelse som gjelder etter denne bestemmelsen gjelder også ved forsikrings-skadeskjønn. Dette ble slått fast av Høyesterett i den enstemmige dommen inn-tatt i Rt. 2007 s. 69.⁸⁸

Et krav om begrunnelse kan knytte seg til henholdsvis bevisbedømmelsen, rettsanvendelsen og selve verdsettelsen.

⁸⁴ Se Ifs generelle vilkår pkt. 2 (5) 3. punktum

⁸⁵ Knut Wibe-Lund (2012)a

⁸⁶ Shazad Rafiq (2012)

⁸⁷ Ot.prp. nr. 68 (2000-2001) s. 20

⁸⁸ Rt 2007 69 avsnitt 69

2.5.5.1.1 *Bevisbedømmelsen*

Ved bevisbedømmelsen vurderer skjønnsmennene de faktiske forhold som de baserer skjønnnet på. Etter gjeldende rett er det et krav om at bevisbedømmelsen til skjønnsmennene skal begrunnes. I Rt. 2007 s. 69⁸⁹ uttalte førstvoterende følgende om begrunnelseskravet knyttet til bevisbedømmelsen:

”De faktiske forutsetninger som skjønnnet bygger på, må beskrives. I praksis vil kravet i første rekke innebære en beskrivelse av bygninger og andre skadede gjenstander slik de var forut for brannen, samt en beskrivelse av skaden eller gjenverdier.”

Det er begrunnelsen for bevisbedømmelsen som gjør at partene senere kan kontrollere at skjønnnet er basert på de riktige faktiske forhold. Hvis den sikrede er i tvil om hvorvidt skjønnsmennene har tatt med alle skadene som faller inn under tapsfeltet til forsikringen, vil den sikrede kunne kontrollere dette ved å gå til skjønnssgrunnene.

2.5.5.1.2 *Rettsanvendelsen*

Når skjønnsmennene skal vurdere hvor mye den sikrede skal få utbetalt i erstatning må denne verdsettelsen være basert på forsikringsvilkårene i den enkelte avtale; skjønnsmennene plikter å avgi sitt skjønn på grunnlag av forsikringsvilkårene.⁹⁰ Det gjelder også et krav om begrunnelse for den rettsanvendelsen som skjønnsmennene har foretatt. I den nevnte dommen inntatt i Rt. 2007 s. 69⁹¹ ble det slått fast at:

”Det må også fremgå av skjønnsprotokoller eller andre skjønnsdokumenter hvilke forsikringsvilkår som får anvendelse. Videre må premissene for skjønnnet vise at skjønnsmennene har anvendt forsikringsvilkårene riktig.”

⁸⁹ Rt 2007 69 avsnitt 69

⁹⁰ Se (4) 2. punktum i vilkåret om skjønn i de generelle vilkårene til If og Storebrand og (3) 2. punktum i vilkåret om skjønn i Trygs generelle vilkår

⁹¹ Rt 2007 69 avsnitt 69

Hvis partene er uenige om forståelsen av vilkårene, mens skjønnsmennene på sin side føler seg svært sikre bør det framgå hvilken forståelse de legger til grunn. Men ved tvil bør skjønnsmennene avgi skjønnen i flere alternativer, for å være på den sikre siden. Det kan for eksempel være tvil om hvorvidt utvendige ledninger for kloakk skal anses som en del av bygningen eller ikke. Da kan skjønnsmennene foreta en verdsettelse både med og uten ledninger, og så må man komme tilbake til hvorvidt ledningene faktisk skal anses som en del av bygningen.⁹² Det er da viktig at disse alternativene gjøres til en del av skjønnsmennenes mandat.

2.5.5.1.3 Verdsettelsen

Selve skjønnen – verdsettelsen – trenger derimot ikke å begrunnes. Som Arntzen fremholder er dette

”... de rent skjønnsmessige vurderinger som leder til verdiangivelsene, og de kjensgjerninger og erfaringsgrunnsetninger som disse vurderinger bygger på...”

Dette innebærer at skjønnsmennene ikke trenger å begrunne hvorfor de for eksempel kom fram til at omsetningsverdien for en bolig før skaden inntraff ble vurdert til å være akkurat 2,8 millioner kroner, basert på de faktiske forholdene som fremgår av begrunnelsen, altså bevisbedømmelsen.

2.5.5.1.4 Oppsummering

Det som nå er sagt innebærer kort sagt at bevisbedømmelsen og rettsanvendelsen må begrunnes, mens selve verdsettelsen ikke må begrunnes. Hva som nærmere liggere i kravene til skjønnsgrunder vil kunne variere, både etter hvor store verdier det skjønnnes over og om det har vært uenighet eller tvil knyttet til vesentlige spørsmål.⁹³

⁹² Arntzen (1993) s. 335 og 336

⁹³ Rt 2007 69 avsnitt 69

2.6 Muligheten til å angripe skjønnen ved domstolene

Spørsmålet her er mulighetene for å angripe ulike sider av skjønnen ved domstolene. Med de ulike sidene menes henholdsvis bevisbedømmelsen, rettsanvendelsen, saksbehandlingen og selve verdsettelsen. Det fremgår av vilkårene om skjønn i selskapenes generelle vilkår at ”Skjønnets verdsettelse er bindende for begge parter”.⁹⁴ Selve verdsettelsen er bindende, i motsetning til bevisbedømmelsen og rettsanvendelsen. En konsekvens av dette er at domstolene kan overprøve de to sistnevnte. Videre kan domstolen også prøve om det foreligger saksbehandlingsfeil.

2.6.1 Feil ved saksbehandlingen

Noen saksbehandlingsregler er så grunnleggende at brudd på dem uten videre vil medføre at skjønnen er ugyldig. Et eksempel er manglende habilitet hos en skjønnsmann.⁹⁵ I den nevnte kjennelsen inntatt i Rt. 1993 s. 1160, som riktignok gjaldt en meddommers habilitet, uttalte førstvoterende at manglende habilitet

”... er en absolutt ugyldighetsgrunn som skal tillegges betydning uavhengig av om omstendighetene kan ha virket inn på resultatet.”

Hvis man først har kommet fram til at en skjønnsmann er inhabil vil derfor skjønnen være ugyldig. Et annet eksempel som vil medføre ugyldighet er at skjønnen blir fremmet selv om den ene parten ikke møter på grunn av gyldig forfall.⁹⁶

Ellers vil saksbehandlingsfeil i alminnelighet føre til ugyldighet hvis det er sannsynlig at den har hatt betydning for skjønnsmennenes vurderinger.⁹⁷ Dette er også reglen i både for voldgift⁹⁸ og for skjønn etter skjønnsprossessloven.⁹⁹

⁹⁴ Se siste punktum i vilkåret om skjønn i de tre forsikringsselskapenes generelle vilkår

⁹⁵ Arntzen (1993) s. 352

⁹⁶ Arntzen (1993) s. 352

⁹⁷ Arntzen (1993) s. 352

⁹⁸ Jfr. voldgiftsloven § 43 (1) e

⁹⁹ Jfr. skjønnsprossessloven § 38 (1) og tvisteloven § 29-21 (1)

2.6.2 Feil ved bevisbedømmelsen

Feil ved bevisbedømmelsen foreligger dersom skjønnsmennene eller oppmannen har basert skjønnnet sitt på uriktige eller mangelfulle faktiske omstendigheter. De har for eksempel gjort feil ved oppmålinger, ved vurderinger av hva slags materialer en brannskadet bygning bestod av eller ved at de overser en vannskade. Dette er de faktiske omstendighetene som skjønnsmennene baserer verdsettelsen på, og hvis det foreligger feil ved vurderingen av disse vil dette forplante seg videre slik at også verdsettelsen blir feil i forhold til hva den sikrede egentlig skal ha i erstatning.¹⁰⁰ Domstolene kan overprøve den bevisbedømmelsen som skjønnsmennene har foretatt og hvis retten kommer frem til at denne er feil eller ufullstendig, vil den kunne avsi ugyldighetsdom.

2.6.3 Feil ved rettsanvendelsen

Det fremgår av vilkåret om skjønn i selskapenes generelle vilkår at skjønnsmennene plikter å avgi skjønnnet på grunnlag av forsikringsvilkårene. Det kan forekomme feil ved denne rettsanvendelsen, det vil si en feil tolkning eller anvendelse av forsikringsvilkårenes verdsettelsesregler. Også slike feil vil forplante seg slik at verdsettelsen vil bli feil i forhold til hva den sikrede har rett til å få i erstatning i følge forsikringsvilkårene. Det kan forekomme at det utvikler seg en forsikringspraksis for hvordan man tolker ulike vilkår som skjønnsmennene følger eller at partene argumenterer for en bestemt forståelse og at skjønnsmennene legger denne forståelsen til grunn. Siden det kun er selve verdsettelsen som er bindende, hører det under domstolene å tolke forsikringsvilkårene. Uansett grunnen til den gale rettsanvendelsen vil ikke den delen av skjønnnet som berøres av den gale rettsanvendelsen være bindende for partene.¹⁰¹

2.6.4 Muligheten til å bestride selve verdsettelsen

Hvis det kun er selve verdsettelsen man har innsigelser mot så kan normalt ikke domstolene overprøve den. Den sikrede mener for eksempel at bygningen var mer verdt før brannskaden enn det skjønnsmennene kommer fram til, men uten at den sikrede kan påvise feil

¹⁰⁰ Arntzen (1993) s. 356

¹⁰¹ Arntzen (1993) s. 357

ved bevisbedømmelsen, rettsanvendelsen eller saksbehandlingen. Da har ikke den sikrede noe å fare med; skjønnets verdsettelse er bindende for partene.

2.7 Skjønnsmenn som vitner i rettssak hvor skjønnets gyldighet bestrides

Siden bevisbedømmelsen, rettsanvendelsen og saksbehandlingen kan prøves av domstolene, kan skjønnsmennene pålegges å vitne om disse sidene av skjønnet. Skjønnsmennene kan imidlertid ikke pålegges å vitne om grunnene for verdsettelsen. Dette innebærer at skjønnsmennene heller ikke kan pålegges å legge fram notater og lignende for retten som ligger til grunn for selve skjønnet.¹⁰²

¹⁰² Rt 1978 1553

3 Problematiske sider ved dagens skjønnsordning og forslag til forbedringer

3.1 Innledning

I vilkårene om forsikringsskadeskjønn blir den sikrede gitt de samme rettighetene og pliktene som selskapet, og i visse tilfeller stiller den sikrede enda bedre ved for eksempel at selskapene i visse tilfeller bærer alle utgiftene i forbindelse med skjønnet.¹⁰³ Men at vilkårene legger opp til at den sikrede og selskapet skal stilles likt i et forsikringsskadeskjønn innebærer imidlertid ikke at foreligger en reell likestilling mellom partene. At to parter gis de samme rettighetene og pliktene vil i seg selv ikke medføre at de stiller like sterkt i forhold til hverandre; det avhenger helt av hvilke forutsetninger de har i utgangspunktet. En formell likestilling vil ikke endre styrkeforholdet mellom dem.

Selskapets ansatte er ofte rutinerte og har erfaring fra skadeoppgjør. For den sikrede kan derimot et forsikringsskadeskjønn være en begivenhet man er med på kun én gang i livet og ikke har noen kunnskap om på forhånd. Dette gjør seg særlig gjeldende der den sikrede er en alminnelig privatperson som har opplevd at boligen brenner ned til grunnen. Men det kan selvsagt også tenkes at den sikrede er et stort selskap med egne jurister og andre ansatte som kan ivareta dets interesser. Det at 'den sikrede' utgjør en heterogen gruppe tar ikke vilkårene om forsikringsskadeskjønn hensyn til. Ordlyden i vilkårene om skjønn er de samme enten det dreier seg om husforsikring for privatpersoner eller bygningsforsikring for store bedrifter, med unntak av bestemmelsen om at selskapet i visse situasjoner dekker utgiftene til skjønnet.

Temaet for del 3 i oppgaven er de problematiske sidene ved dagens skjønnsordning og forslag til forbedringer.

¹⁰³ Se punkt 2.5.4

3.2 Den sikrede får ikke tilstrekkelig informasjon om forsikringsskadeskjønnet

3.2.1 Begrunnelsen for hvorfor det er viktig at den sikrede får god informasjon om skjønnsordningen

I et forsikringsskadeskjønn er det viktig at den sikrede kan ivareta sine interesser. Dette kan han bare gjøre dersom han får tilstrekkelig informasjon om skjønnsordningen.

Det er viktig for den sikrede at han gjøres i stand til å velge en uhildet og kompetent skjønnsmann ved å få god informasjon om de kravene som stilles til skjønnsmenn.

Ved å gi den sikrede informasjon om forsikringsskadeskjønnet vil man også kunne hindre at det oppstår misforståelser og at den sikrede har urealistiske forventninger til skjønnet. Skjønnet skal baseres på vilkårene i forsikringsavtalen, og dette kan medføre at den sikredes forventninger om hva han vil bli tilkjent i erstatning ikke blir innfridd. Riktignok vil man under skjønnsforhandlingene gjennomgå de viktigste vilkårene som kommer til anvendelse¹⁰⁴, men det kan være hensiktsmessig å forklare nærmere om hva et skjønn innebærer allerede på et tidligere tidspunkt. Da vil den sikrede være bedre forberedt til skjønnsforhandlingene, ha bedre forutsetninger for å argumentere for sitt syn og ikke minst kunne stille de riktige spørsmålene.

Tillitten til skjønnsinstituttet vil også til en viss grad avhenge av den informasjonen som den sikrede får om ordningen. At den sikrede i ettertid kommer på forhold som han gjerne skulle ha tatt opp og som han gjerne ville påpekt kan medføre at han velger å angripe skjønnet ved domstolene, noe som kan bli kostbart både for den sikrede og forsikringsselskapet. Det samme gjør seg gjeldende hvis den sikrede under skjønnsmøtet føler at skjønnsmennene og selskapsrepresentanten snakker over hodet på ham. Har han derimot hatt mulighet til å forberede seg ved at han har fått god og utfyllende informasjon kan det

¹⁰⁴ Arntzen (1993) s. 324

være en større sjanse for at han aksepterer det resultat som skjønnsmennene har kommet fram til og føler seg godt ivaretatt i prosessen.

3.2.2 Vilkårene gir lite informasjon om ordningen

I de tre selskaperes vilkår om skjønn i de generelle vilkårene får den sikrede svært begrenset informasjon forsikringsskadeskjønnet; de inneholder noen bestemmelser om fremgangsmåten og regulerer noen sider av skjønnordningen, men disse bestemmelsene gir langt i fra noen oversiktlig og helhetlig fremstilling av ordningen.

3.2.3 Hvorvidt forsikringsselskapene gir informasjon til den sikrede på andre måter enn igjennom vilkårene

I forsikringsselskapet Tryg er det vanlig at den skadebehandleren som er satt på saken vil vurdere konkret om det er en type skade hvor skjønn vil kunne være et alternativ. Hvis vedkommende mener at skjønn kan være aktuelt vil han gi ytterligere informasjon om skjønnordningen til den sikrede. Det er ikke slik at informasjon om skjønnordningen automatisk vil bli sendt ut ved alle skader, dette beror da på en vurdering.¹⁰⁵ På bakgrunn av det som nå er sagt kan det synes noe tilfeldig om den sikrede vil få informasjon om ordningen, hvordan den formidles, tidspunktet for når den sikrede vil få denne informasjonen og hva informasjonen består av. Dette kan forbedres og muligens også standardiseres slik at man unngår tilfeldigheter rundt informasjonen som den sikrede får om skjønnordningen.

3.2.4 Forslag til forbedringer knyttet til informering av den sikrede¹⁰⁶

Det fremstår som ganske klart at den sikrede bør få bedre informasjon om skjønnordningen enn det han gjør i dag.¹⁰⁷ Men det kan diskuteres hvordan den sikrede bør få informasjon

¹⁰⁵ Knut Wibe-Lund (2012)a

¹⁰⁶ Finanstilsynet fremhevet informasjon om ulike sider ved ordningen til den sikrede som et tiltak som kan bidra til å bedre likestillingen av partene i et skjønn, jfr. Finansdepartementet. <http://www.regjeringen.no/nb/dep/fin/aktuelt/nyheter/2011/skal-gjeldende-ordning-for-skjonn-i-fors/mandat-for-arbeidsgruppe.html?id=648674> [sitert 19. november 2012]

¹⁰⁷ At den sikrede bør få bedre informasjon om skjønnordningen enn det han gjør i dag er også framhevet av Hans Egil Kaiser (2012)

nen, når denne informasjonen bør formidles til ham og hva han skal få informasjon om. I det følgende vil det bli presentert noen forslag.

3.2.4.1 Hvordan informasjonen bør gis til den sikrede

Spørsmålet her er på hvilken måte informasjon om skjønnsordningen bør formidles til den sikrede.

3.2.4.1.1 Det er ikke hensiktsmessig å innta informasjonen i selve forsikringsavtalen

Det er ikke hensiktsmessig å innta informasjon om ordningen med forsikringskadeskjønn i forsikringsvilkårene. Dette er det flere grunner til. Forsikringskadeskjønn er ikke aktuelt før en skade faktisk har inntruffet. Derfor er det nok mest hensiktsmessig først å gi ut informasjonen når et forsikringstilfelle har inntruffet og skjønn faktisk er aktuelt.¹⁰⁸ Videre er ikke kontraktsvilkårene det rette stedet å innta informasjon som man ønsker at den sikrede skal lese grundig. Erfaringsmessig er vi ikke særlig flinke til å lese kontraktsvilkårene når vi inngår avtaler. En EU-undersøkelse som omhandler nettopp dette ble publisert i april 2011.¹⁰⁹ Den ble foretatt i 27 medlemsland, Norge og Island. Undersøkelsen viste at blant norske forbrukere var det kun 19 % som hadde lest vilkårene grundig sist de hadde kjøpt en tjeneste som for eksempel forsikring.¹¹⁰ Dette innebærer at det er færre enn en av fem som faktisk setter seg grundig inn i forsikringsavtalen når den inngås. Mot dette argumentet om at informasjonen ikke skal plasseres i vilkårene kan det innvendes at selv om forbrukere i liten grad leser vilkårene grundig ved kontraktsinngåelsen, så kan de jo ta dem fram og lese dem når det er aktuelt å kreve skjønn. Men da er det nok mer hensiktsmessige å gi informasjonen til den sikrede på andre måter. Og det leder over til den neste grunnen til at det ikke er hensiktsmessig å plassere informasjonen i vilkårene.

Hvis man plasserer store mengder informasjon i forsikringsvilkårene risikerer man at vilkårene blir altfor kompliserte og lite tilgjengelige for den sikrede. Det er uheldig hvis den

¹⁰⁸ Også framhevet av Hans Egil Kaiser (2012)

¹⁰⁹ Hans Egil Kaiser (2012) gjorde meg oppmerksom på denne undersøkelsen

¹¹⁰ Forbrukerombudet. <http://www.forbrukerombudet.no/2011/04/norske-forbrukere-leser-ikke-vilkaarene> [sitert 20. november 2012]

sikrede blir overlesset med informasjon på en slik måte at det virker nærmest håpløst å sette seg inn i vilkårene som gjelder mellom forsikringsselskapet og ham selv. Da vil man i hvert fall ikke oppnå at den sikrede får god informasjon om ordningen.

3.2.4.1.2 Informasjonen bør gis skriftlig i en egen brosjyre

Den sikrede bør få informasjon om skjønnsordningen i en egen brosjyre, som kun omhandler skjønnsordningen. Det vil være ryddig og oversiktlig, og informasjonen forsvinner ikke i mengden av annen informasjon. Når det foreligger et forsikringstilfelle hvor informasjonen skal sendes ut kan denne brosjyren bli sendt til den sikrede via alminnelig post eller på e-post. Da har han et dokument hvor alt det viktige han trenger å vite er samlet. Videre bør den være tilgjengelig på nettet slik at den sikrede alltid vil ha tilgang til den der.

3.2.4.2 Når bør det gis informasjon om skjønnsordningen til den sikrede

Det bør foreligge klare og objektive retningslinjer for når informasjon om skjønnsordningen skal sendes ut fra selskapene. Umiddelbart kan det være nærliggende å tenke at ved enhver skade som meldes inn til forsikringsselskapene så bør informasjon om skjønnsordningen gå ut til den sikrede. Men som nevnt er ikke skjønn et godt alternativ ved alle typer av skader. Der det ikke er snakk om store og omfattende skader vil forsikringsselskapenes takstmenn foreta en rask og effektiv verdsettelse, og da er det ikke nødvendig med et forsikringsskadeskjønn. Et skjønn er også altfor kostbart og tidkrevende hvis det er snakk om en liten skade. Den erstatningen som utbetales for 85 % av alle bygningsskader ligger på mellom 10 000 og 15 000 kroner.¹¹¹ I slike tilfeller vil det ikke være hensiktsmessig å velge skjønn. Hvis forsikringsselskapene skal gi ut informasjon om skjønnsordningen ved ethvert forsikringstilfelle risikerer man at den sikrede krever skjønn i situasjoner hvor det er unødvendig og fordyrende for ordningen.

Et bedre alternativ er at hvis skaden er av et visst omfang så skal den sikrede gis informasjon. Når forsikringsselskapet har foretatt sine innledende undersøkelser etter at det har fått

¹¹¹ Ot.prp.nr.68 (2000-2001) side 21

melding om et forsikringstilfelle vil selskapet ha en viss oversikt over skaden. Man kan for eksempel ha den ordningen at dersom forsikringsselskapet anser det som sannsynlig at skaden har et visst omfang i kroner og øre, så skal informasjon om ordningen gå ut til den sikrede. Denne summen bør ikke settes for høyt, men heller ikke så lavt at det går ut informasjon i tilfeller der skjønn ikke vil være et godt alternativ. Samtidig vil den sikrede alltid kunne få tilgang til informasjonen hvis man gjør brosjyren tilgjengelig på nettet.

Videre bør man innta i vilkårene at der forsikringsselskapet krever skjønn skal denne informasjonen gå ut til den sikrede fra selskapet uansett skadens omfang. Dette er særlig viktig med tanke på at den sikrede bør få best mulig tid på seg til å finne en egnet skjønnsmann.

3.2.4.3 Innholdet i informasjonen

Spørsmålet her er hvilket innhold informasjonen bør ha. En mulighet er at Forbrukerrådet og Finansnæringens Hovedorganisasjon går sammen om å lage en informasjonsbrosjyre til den sikrede slik at innholdet blir standardisert og den sikrede får den samme informasjonen om ordningen uavhengig av hvilket selskap han er forsikring i.

I de følgende punktene vil det bli gitt en fremstilling av hvilke sider ved skjønnet det er viktig at den sikrede får informasjon om.

3.2.4.3.1 Informasjon om formålet med skjønnet

Det finnes ingen bestemmelse i vilkårene om skjønn som angir hva som er formålet med forsikringsskadeskjønnet. Dette innebærer at den sikrede ikke får noen informasjon om hva som er hensikten med skjønnsordningen og hvorfor den i noen tilfeller er et alternativ til at selskapets takstmenn foretar en verdsettelse. At den sikrede får satt ordningen i perspektiv er viktig.

Formålet med et forsikringskadeskjønn er å få en mest mulig riktig verdsettelse og å hindre tvist mellom den sikrede og selskapet.¹¹² Et forsikringstilfelle kan dreie seg om omfattende og kompliserte bygningsskader, typisk etter en brann, der skjønn er den verdsettelsesmåten som egner seg best. Dette bør den sikrede informeres om; i noen tilfeller er skjønn den beste måten å fastsette erstatningen på. Videre bør den sikrede informeres om at ett av formålene med skjønn er å forhindre tvist. Ved skjønn oppnevner partene hver sin skjønnsmann, og de to skal i fellesskap avgjøre et skjønn som er bindende for partene. Dette er da et alternativ til at selskapets takstmenn fastsetter erstatningen, og nettopp dette kan være med på å forhindre at en av partene, typisk den sikrede, vil være misfornøyd med verdsettelsen. Den sikrede må gjøres oppmerksom på dette.

3.2.4.3.2 Informasjon om kravene som stilles til skjønnsmennene

Den sikrede må også få bedre informasjon om de kravene som stilles til skjønnsmennene. For at informasjonen ikke skal bli for tung og komplisert kan det nok være hensiktsmessig ikke å gi noen fullstendig fremstilling av hva som ligger i domstoloven §§ 106 og 108. Isteden kan man gi en sammenfattet fremstilling av det viktigste den sikrede trenger å vite for å velge en skjønnsmann som er habil og sakkyndig.

Når det gjelder kravet om habilitet kan forsikringsselskapene i informasjonen til den sikrede angi de mest praktiske situasjonene som medfører inhabilitet etter domstoloven § 106. Forsikringsselskapene må da ta hensyn til at dersom de gir den sikrede altfor mye informasjon på én gang vil det som er viktigst og mest praktisk å vite om kunne drukne i mengden. Å nevne de situasjonene som er mest praktiske i forhold til et forsikringskadeskjønn kan derfor være et godt kompromiss.¹¹³ Videre kan man informere om at andre særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til skjønnsmannens uhildethet, medfører at han ikke kan velges som skjønnsmann, jfr. domstoloven § 108. Her kan man understreke at det avgjørende er om det foreligger noen spesielle omstendigheter som medfører at det utad vil kun-

¹¹² At dette er formålet med forsikringskadeskjønnet er også framhevet av Hans Egil Kaiser (2012)

¹¹³ Se de situasjonene som er omtalt i punkt 2.5.3.2.3

ne fremstå tvilsomt om han er habil, og at den enkelte skjønnsmanns personlige integritet eller tro på egen objektivitet ikke er avgjørende. Det bør skisseres noen praktiske eksempler som typisk vil medføre inhabilitet etter denne bestemmelsen, slik at den sikrede får et bilde av hvor grensen går.

Når det gjelder kravet om at skjønnsmannen skal være sakkyndig kan selskapet påpeke at det er evnen til å avgi et forsvarlig skjønn som er avgjørende. Dette kan innebære at det å være en god håndverker nødvendigvis ikke er tilstrekkelig; å avgi skjønn over en villa som er totalskadet i brann kan være en omfattende og vanskelig oppgave. Spesielt utfordrende kan det være for en som aldri har vært med på et skjønn før. Nettopp derfor bør selskapet utdype overfor den sikrede hva som ligger i kravet om sakkyndighet, slik at den sikrede forstår at det å avgi skjønn er noe mer og noe annet enn for eksempel å kunne bygge en bolig.

3.2.4.3.3 Informasjon om selve prosessen og hva som skal foregå på skjønnsmøtet

Den sikrede bør få god informasjon om selve prosessen ved et forsikringskadeskjønn. Dette kan bidra til å skape økt trygghet og forutsigbarhet. Hvis han vet mer om hva som skal foregå på skjønnsmøtet vil han kunne forberede seg bedre.

Den sikrede bør også få informasjon om hvem som vil være tilstede på møtet, at han kan velge å ha med seg en rådgiver dersom han ønsker det eller å møte ved en fullmektig.¹¹⁴ For en alminnelig forbruker vil et skjønnsmøte være en viktig begivenhet hvor alle andre enn ham selv er profesjonelle aktører.

3.2.4.3.4 Informasjon om hva skjønnsmennene skal skjønne over

Selv om de verdsettelsesreglene som er viktige for det aktuelle skjønnnet blir gjennomgått på skjønnsmøtet¹¹⁵, kan det være hensiktsmessig å forberede den sikrede på hva det er skjønnsmennene skal ta stilling til. Dette vil være med på å motvirke at den sikrede har

¹¹⁴ Arntzen (1993) s. 321

¹¹⁵ Arntzen (1993) s. 324

urealistiske forventninger til hva han vil bli tilkjent i erstatning. Man kan tenke seg at den sikrede tidligere har fått en salgstakst på boligen på 10 millioner kroner og skjønnsmennene kommer fram til at gjenoppføringsprisen for boligen er 4,5 millioner kroner, og at der dette den sikrede skal ha utbetalt. Hvis den sikrede tror at verdsettelsen som skjønnsmennene kommer fram til vil være på ca det samme som salgstaksten vil han bli svært skuffet. Erstatningen er kun knyttet til selve bygningen, verdien av tomten tas ikke med i beregningen av gjenoppføringsprisen. Ved å understreke hva de ulike skjønnsalternativene innebærer allerede før skjønnsmøtet vil man kunne unngå at den sikrede kommer på skjønnsmøtet med altfor høye forventninger.

3.3 Problemer knyttet til at selskapene er mer erfarne som part i et forsikringskadeskjønn enn den sikrede og tiltak som kan avhjelpe dette

3.3.1 Selskapet og den sikrede har forskjellige forutsetninger for å finne en kompetent skjønnsmann

Forsikringskadeskjønn er noe selskapene jevnlig har befatning med. De vet hva et skjønn innebærer og hvilke krav som stilles til skjønnsmennene. De kjenner bransjen og vet hvor de skal finne kompetente takstmenn.

Nå er riktignok skjønnsmennene ikke partsrepresentanter, men partsoppnevnte. Skjønnsmennene skal avgi et forsvarlig og objektivt skjønn uavhengig av hvilken part som har oppnevnt dem. Men at den sikrede har dårligere forutsetninger for å velge en kompetent skjønnsmann er uheldig av flere grunner. For det først vil skjønnsmennene samlet sett ha mindre kompetanse enn dersom også den sikrede visste hvilke kvalifikasjoner han skulle lete etter hos en skjønnsmann. Et mål er at skjønnsmennene skal kunne foreta en så riktig verdsettelse som mulig og da er det viktig at begge er kvalifiserte. For det andre er det viktig at det er en god balanse mellom skjønnsmennene. Hvis kun den ene skjønnsmannen er kompetent og erfaren risikerer man at han i praksis utfører skjønnnet nærmest på egenhånd.

Dette er ikke meningen; det er en grunn til at man har valgt en ordning der det er to skjønnsmenn.

3.3.2 Skjønnsmenn som har mange oppdrag for forsikringsselskapene

Et annet problem i tilknytning til at forsikringsselskapene er mer erfarne som part i et skjønn er disse selskapene i regelmessig benytter seg av takstmenn og er en mer eller mindre viktig inntektskilde for dem. Forsikringsselskapene har behov for takstmenn både når de er part i et skjønn og når de ellers trenger å få taksert skader. Den ene parten i skjønnen, forsikringsselskapet, bruker takstmenn regelmessig som en del av sin virksomhet og den andre parten, sikrede, vil i en del tilfeller gjøre dette for først og siste gang. Dette kan være et problem både der selskapet velger en skjønnsmann de kjenner fra før og der den sikrede velger denne som skjønnsmann.

Hvis skjønnsmannen er inhabil er saken klar; da kan han ikke være skjønnsmann verken for forsikringsselskapet eller den sikrede. Det problemet som omtales her oppstår i de tilfellene hvor bindingen ikke er sterkt nok til at man kan statuere inhabilitet, men hvor takstmannen allikevel har en forholdsvis omfattende mengde oppdrag for forsikringsselskaper i alminnelighet eller et bestemt selskap.

3.3.2.1 Oppdrag for ett enkelt selskap

Selv om skjønnsmannen formelt sett ikke er inhabil i forhold til det enkelte selskap vil han i større eller mindre grad kunne være påvirket av at forsikringsselskapet fortløpende har gitt ham oppdrag. Også muligheten for fremtidige oppdrag vil kunne spille inn. Skjønnsmenn er mennesker som alle andre, og det er nærliggende å hevde at dette i noen tilfeller vil kunne spille inn på deres vurderingsevne, bevisst eller ubevisst. Hvis selskapet har valgt en slik skjønnsmann er det spesielt viktig at den skjønnsmannen som den sikrede har oppnevnt også er kompetent og sakkyndig. Da vil ikke den skjønnsmannen som selskapet har oppnevnt få for stor innflytelse over resultatet.

Man kan også stå i en situasjon der den sikrede, og ikke selskapet, velger en skjønnsmann som vanligvis har mange oppdrag for det forsikringsselskapet som er part i skjønnen, men

ikke nok til at han er inhabil. Også dette må man søke å unngå, skjønnsmannen skal være objektiv i forhold til begge partene, ikke bare den parten som har oppnevnt ham.

3.3.2.2 Oppdrag for forsikringsselskap generelt

Det kan tenkes at en takstmann ikke utfører så mange oppdrag for ett og samme selskap at han vil være inhabil i forhold til hvert enkelt av dem, men at han samlet sett for alle praktiske formål lever av å være takstmann for forsikringsselskapene. Om takstmannen i et slikt tilfelle vil føle en slags lojalitet overfor forsikringsselskapene er umulig å si. Men det faktum at forsikringsselskapene er viktige oppdragsgivere for takstmenn understreker viktigheten av at den sikrede må gjøres i stand til å velge en skjønnsmann som er habil og sakkyndig.

3.3.3 Muligheten for å opprette et register over takstmenn og hvilken kompetanse de har¹¹⁶

Et tiltak som kunne gjort det vesentlig lettere for den sikrede å finne en egnet skjønnsmann er å opprette et register over takstmenn som er kompetente og som oppfyller kravene som stilles til en skjønnsmann. Forsikringsselskapene kan innta i de generelle vilkårene at både selskapet og den sikrede må velge en takstmann som står oppført i dette registeret til å være skjønnsmann.

Det må nevnes at på hjemmesidene til både NITO Takst¹¹⁷ og Norges Takseringsforbund¹¹⁸ kan man søke opp takstmenn som er medlemmer hos dem. Men som jeg senere vil komme tilbake til bør det stilles flere krav til takstmenn som vil stå oppført i et slikt register enn at de er sertifiserte igjennom slike organisasjoner. Det registeret som her blir foreslått må kunne tilby forbrukerne noe mer enn bare at takstmannen er sertifisert.

¹¹⁶ Finanstilsynet har også framhevet at en mulig registreringsordning kan legge til rette for at den sikrede får bistand av en kompetent skjønnsmann, jfr. Finansdepartementet.

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/fin/aktuelt/nyheter/2011/skal-gjeldende-ordning-for-skjonn-i-fors/mandat-for-arbeidsgruppe.html?id=648674> [sisert 19. november 2012]

¹¹⁷ NITO Takst. <http://www.nito.no/Fagmiljoer/NITO-Takst/Finn-Takstingenior1/> [sisert 10. november 2012]

¹¹⁸ Norges Takseringsforbund. <http://www.ntf.no/skade.aspx> [sisert 10. november 2012]

Å opprette et slikt register medfører imidlertid en rekke praktiske utfordringer, og det vil sprengte rammen for denne oppgaven å gå dypt inn i dem. Men det vil bli pekt på noen utfordringer knyttet til å opprette et slikt register og forslag til måter man kan håndtere dem på.

3.3.3.1 Hvilke kvalifikasjonskrav som må være oppfylt for at en takstmann skal kunne stå oppført i registeret¹¹⁹

En utfordring som umiddelbart melder seg er avgjørelsen av hvilke krav man skal stille til takstmennene for at de skal kunne stå oppført i et slikt register.

3.3.3.1.1 Sertifisering

Det finnes ingen offentlig takstmannutdannelse. Derimot finnes det private aktører som tilbyr kurs og utdanning innefor taksering, for eksempel Norges Eiendomsakademi¹²⁰ og NITO Takst.¹²¹ De som oppfyller de inntakskravene som stilles og fullfører en utdanning her vil kunne bli sertifiserte takstmenn igjennom Norges Takseringsforbund¹²² eller NITO Takst¹²³. For medlemmene i både NITO Takst¹²⁴ og i Norges Takseringsforbund¹²⁵ er det innført obligatoriske krav om etterutdanning. For å stå oppført i registeret over takstmenn kan man sette som et minstekrav at takstmannen er sertifisert igjennom én av flere positivt angitte organisasjoner for takstmenn, for eksempel de to nevnte.

¹¹⁹ Finanstilsynet har framhevet at kompetansekrav til skjønnsmenn kan være en måte å legge til rette for at den sikrede får bistand av en kompetent skjønnsmann, jfr. Finansdepartementet.

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/fin/aktuelt/nyheter/2011/skal-gjeldende-ordning-for-skjonn-i-fors/mandat-for-arbeidsgruppe.html?id=648674> [sitert 19. november 2012]

¹²⁰ Norges Eiendomsakademi. <http://www.neak.no/takstutdanningOmOss.aspx> [sitert 9. november 2012]

¹²¹ NITO Takst. <http://www.nito.no/Fagmiljoer/NITO-Takst/Kursmodellen/?id=26596> [sitert 9. november 2012]

¹²² Norges Takseringsforbund. <http://www.ntf.no/page13385537.aspx> [sitert 9. november 2012]

¹²³ NITO Takst. <https://www.nito.no/Medlem/Meld-deg-inn-i-NITO/NITO-Takst/> [sitert 9. november 2012]

¹²⁴ NITO Takst. <http://www.nito.no/Fagmiljoer/NITO-Takst/Kursmodellen/Etterutdanning/> [sitert 9. november 2012]

¹²⁵ Norges Takseringsforbund. <http://www.ntf.no/page13354240.aspx> [sitert 9. november 2012]

At en takstmann er sertifisert igjennom en slik organisasjon innebærer at takstmannen formelt sett har en viss kompetanse. Hvor dyktig den enkelte takstmann faktisk er vil man imidlertid ikke kunne bedømme bare ved å konstatere at han er sertifisert. Slik er det på alle områder i arbeidslivet; noen er dyktigere enn andre selv om man formelt sett har den samme utdannelsen. Det kan tenkes at en takstmann er sertifisert og har fullført etterutdanningen, men enten aldri har arbeidet som takstmann eller at det er lenge siden han har gjort det sist. I disse to tilfellene ser man at en sertifisering ikke nødvendigvis innebærer at takstmannen er sakkyndig og kompetent. En mulig løsning kan da være at det ikke er tilstrekkelig å være sertifisert for å stå oppført i registeret, men at det må stilles ytterligere krav til takstmenn som vil stå oppført der.

3.3.3.1.2 At vedkommende praktiserer som takstmann i et visst omfang

Man kan stille som krav at takstmannen har hatt et visst antall oppdrag som takstmann innenfor en nærmere angitt tidsperiode, så man vet at vedkommende faktisk praktiserer som takstmann. Det kan innvendes at en sertifisert takstmann som ikke praktiserer som dette nok ville sett sine egne begrensninger og sagt nei til oppdraget som skjønnsmann. Men det har man ingen garanti for. Ved at man oppstiller et objektivt krav om praktisering i et visst omfang vil den sikrede være trygg på at vedkommende i hvert fall driver med taksering ellers også, og har holdt kunnskapen ved like.

3.3.3.2 Det bør fremgå innenfor hvilket fagfelt takstmannen er kompetent

Det må framgå på hvilket fagfelt takstmannen er kompetent. Noen takstmenn sitter kanskje med en spisskompetanse på noen spesielle områder, mens andre har bred kompetanse på ulike felter. Selv om temaet for denne oppgaven først og fremst er forsikringsskadeskjønn i forbindelse med bygningsskade er det viktig å huske på at skjønn også er et alternativ ved skade på andre gjenstander, for eksempel innbo.¹²⁶ En mulighet er at takstmennene kan kategoriseres i registeret slik at den sikrede enkelt kan finne en oversikt over hvilke takst-

¹²⁶ Se for eksempel Storebrands vilkår for forsikring av innbo (oktober 2006) punkt A.5.6

menn som arbeider innenfor det feltet hvor den aktuelle skaden plasseres, for eksempel bygningsskade eller skader på innbo.

3.3.3.3 Takstmannens bindinger til forsikringsselskapene¹²⁷

Det bør fremgå i registeret hvilke bindinger takstmannen har til forsikringsselskapene. Der- som det er klart en skjønnsmann er inhabil hvis et bestemt selskap er part i skjønnen bør dette fremgå. Spørsmålet om habilitet vil imidlertid bli tatt opp på skjønnsmøtet, og her vil dette uansett bli fanget opp.¹²⁸ Hvis takstmannen er inhabil er saken grei; da kan han ikke være skjønnsmann.

Men det kan være interessant for den sikrede å vite om den aktuelle takstmannens bindinger til forsikringsselskapene, selv om han ikke er inhabil. Hvis en takstmann for alle praktiske formål lever av å ta oppdrag for forsikringsselskaper, men ikke så mange for ett bestemt selskap at han vil være inhabil, er dette noe den sikrede bør vite om. Det kan være en idé at takstmannen for eksempel angir prosentvis hvor stor del av inntekten sin han har fått fra de ulike forsikringsselskapene de tre siste årene. Man ber da ikke takstmannen om å oppgi sin inntekt fra selskapene i kroner og øre, noe som av mange kanskje ville oppfattes som vel invaderende. En annen mulighet er at takstmannen oppgir hvor mange oppdrag han har hatt for de ulike selskapene innenfor for eksempel er treårsperiode. Men da vil man ikke kunne se hvor stor del av hans oppdrag som takstmann totalt dette utgjør, med mindre han også oppgir dette. Dette er noen forslag til hvordan man kan gjøre det. Enten man gjør det på den ene eller andre måten burde det være mulig å opplyse om takstmannens bindinger til forsikringsselskapene i et slikt register. Dette er helt klart av interesse for den sikrede.

¹²⁷ At informasjon om skjønnsmennenes bindinger til forsikringsselskapene er tilgjengelig for den sikrede er også framhevet at Finanstilsynet som en mulig tilrettelegging for at den sikrede skal kunne finne en kompetent skjønnsmann, jfr. Finansdepartementet.

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/fin/aktuelt/nyheter/2011/skal-gjeldende-ordning-for-skjonn-i-fors/mandat-for-arbeidsgruppe.html?id=648674> [sitert 19. november 2012]

¹²⁸ Arntzen (1993) s. 322

3.3.3.4 Hvem som skal ha ansvar for opprettelse og drift av registeret

Det vil kreve økonomiske midler å opprette registeret og det vil påløpe kostnader fortløpende i forbindelse med driften.

Én mulighet er at forsikringsselskapene sammen dekker utgiftene, men at registrert administreres uavhengig av dem. Begrunnelsen for at registeret bør opprettes er at det vil føre til en bedre likestilling mellom partene i et skjønn. Da er det ikke urimelig at forsikringsselskapene kan bidra til dette ved å dekke utgiftene. Til sammenligning kan det nevnes at utgiftene til Finansklagenemnda Skade dekkes av de finansforetakene som er tilsluttet ordningen.¹²⁹ Når takstmennenes bindinger til forsikringsselskapene bør fremgå i registeret, og ville det vært svært uheldig om forsikringsselskapene selv skulle være ansvarlige for det. Man kan ha den løsningen at et uavhengig organ står for godkjenninger, oppdateringer og kontroller, men at forsikringsselskapene tar regningen. Da vil man ivareta registerets uavhengighet samtidig som forsikringsselskapene finansierer det.

En annen mulighet er at registeret kan høre under Forbrukerrådet. Forbrukerrådet er en interesseorganisasjon for forbrukere av varer og tjenester i Norge. Det er et forvaltningsorgan som er statlig finansiert, men det er politisk uavhengig av overordnede departement, som er Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.¹³⁰ Ved å la registeret bli opprettet, finansiert og oppdatert igjennom Forbrukerrådet vil man ha en uavhengig organisasjon som systematisk jobber med å ivareta forbrukernes interesser til å ivareta dette registeret. Nettstedet www.finansportalen.no drives av Forbrukerrådet. Tjenesten har som overordnet mål å gi forbrukeren "... makt og mulighet til å ta gode valg i markedet for finansielle tjenester." I strategien til nettstedet er det blant annet "... satt hovedfokus på sammenlikning, sammenstilling og strukturering av informasjon innenfor skadeforsikring."¹³¹ På dette nett-

¹²⁹ Vedtekter for Finansklagenemnda av 1. juli 2010 § 5-1 (1).

<http://www.finkn.no/assets/Vedtekter%20Finansklagenemnda%20endelig%2027%2005%2010.pdf> [sitert 22. november 2012]

¹³⁰ Forbrukerrådet. <http://www.forbrukerradet.no/annet/om-oss> [sitert 7. november 2012]

¹³¹ Finansportalen. <http://www.finansportalen.no/Forsiden/Om+Finansportalen> [sitert 7. november 2012]

stedet kunne det passe bra å ha en link til et register med kompetente takstmenn slik at forbrukeren enkelt kan finne en egnet skjønnsmann.

Uansett hvem som administrerer registeret er det viktig at det administreres helt uavhengig av forsikringsselskapene. Informasjon om hvor den sikrede kan finne registeret og hva som er hensikten med det kan fremgå i den informasjonen som selskapene bør sende til den sikrede om skjønnsordningen.

3.3.3.5 Kontroll av den enkelte takstmann og dennes opplysningsplikt

Både dokumentasjon på at han er sertifisert som takstmann innenfor et bestemt fagområde, dokumentasjon på antall takseringer og informasjon om bindinger til forsikringsselskapene kan takstmannen selv være ansvarlig for å dokumentere overfor det organ eller den organisasjon som er ansvarlig for registeret. Det vil gjøre ordningen rimeligere sammenlignet med at de som er ansvarlige for registeret selv måtte innhente denne informasjonen. En annen side av dette er at de takstmennene som stå oppført i registeret faktisk ønsker dette selv, ved at det ikke er noen automatikk i at man blir oppført der.

Hvis man har en løsning som den skisserte er det selvsagt viktig at de som er ansvarlige for registeret forbeholder seg retten til å foreta stikkprøver og undersøke nærmere om de aktuelle takstmenn faktisk oppfyller kravene for å stå oppført i registeret og om den informasjonen de har oppgitt stemmer. Dokumentasjon fra takstmennene må bli sendt inn regelmessig, dette gjelder spesielt i forhold til kravet om antall takseringer og bindinger til forsikringsselskapene.

3.3.4 Muligheten for at den sikrede kan ha med seg en selvvalgt rådgiver som forsikringsselskapet betaler for

Etter dagens ordning kan den sikrede ha med en selvvalgt rådgiver på skjønnsmøtet.¹³² Denne må han selv dekke utgiftene til. En måte å kompensere for at selskapet har mer erfa-

¹³² Arntzen (1993) s. 321

ring som part i et forsikringskadeskjønn er å la selskapet dekke utgiftene til denne, dersom den sikrede har tegnet en privatforsikring i egenskap av å være en privatperson. Den sikrede kan da ha med seg for eksempel en advokat eller en sakkyndig.

Dette vil imidlertid medføre at skjønnsordningen blir dyrere. En positiv side ved dagens skjønnsordning er nettopp at den er effektiv og forholdsvis rimelig. Hvis den sikrede skal ha med seg en rådgiver som selskapet skal betale for vil dette kunne medføre at det er forbrukerne som betaler for dette til syvende og sist ved at forsikringspremien blir høyere. En annen negativ side ved dette er at det vil gi hele prosessen et mer domstolslignende preg, og kan være med på å tilspisse prosessen. Et av hovedformålene med et forsikringskadeskjønn er å komme frem til en mest mulig riktig verdsettelse, og ikke at den ene parten skal slippe billigst mulig unna. Hvis det legges opp til at partene skal ha med seg advokater i skjønnsmøtet kan dette være med å skape en lite løsningsorientert atmosfære og en unødvendig polarisering. Hvis man hadde innført en regel i vilkårene om at selskapet dekket utgiftene til en slik rådgiver dette ville man sannsynligvis også fått en situasjon der den sikrede alltid ville benyttet seg av denne muligheten, og det ville fordyret ordningen.

Det vil nok være mulig å kompensere på den sikredes manglende erfaring som part i et skjønn på andre måter enn ved å innføre en slik ordning.¹³³

3.3.5 Fristen på én uke for å finne en skjønnsmann bør forlenges¹³⁴

Forsikringsselskapene vil ikke bare vil kunne finne en kompetent skjønnsmann i større utstrekning enn den sikrede, men de vil også kunne gjøre det raskere. Ved å ha en frist på én uke for å velge skjønnsmann etter at den andre har meddelt sitt valg gir man selskapet en fordel. Selv om forsikringsselskapene nærmest ikke praktiserer denne fristen er det uheldig

¹³³ Se punkt 4.2

¹³⁴ Tidsfristen for valg av skjønnsmann har også Finanstilsynes framhevet i forbindelse med hvordan man kan tilrettelegge for at den sikrede får bistand av en kompetent skjønnsmann, jfr. Finansdepartementet. <http://www.regjeringen.no/nb/dep/fin/aktuelt/nyheter/2011/skal-gjeldende-ordning-for-skjonn-i-fors/mandat-for-arbeidsgruppe.html?id=648674> [sitert 19. november 2012]

at den er fastsatt i de generelle vilkårene. Som nevnt¹³⁵ vil en bestemt forsikringspraksis kunne bli bindende for selskapene, slik at de ikke plutselig kan velge å håndheve fristen i et enkelttilfelle. Men dersom et forsikringsselskap velger å håndheve fristen kan det være vanskelig for den sikrede å påberope seg forsikringspraksis som grunnlag for at han bør få lengre tid på seg til å velge en skjønnsmann.

Selskapene bør utvide fristen slik at den sikrede har en vilkårsfestet frist å forholde seg til, som gir ham en reell mulighet til å finne en kompetent skjønnsmann. Hvor lang fristen bør være vil blant annet avhenge av hvor godt tilrettelagt det er for å finne en skjønnsmann. Men under alle omstendigheter bør fristen forlenges; én uke er uansett for kort tid.

3.4 Selskapets representant har rollen både som partsrepresentant og som administrator

3.4.1 Potensiell rollekonflikt for selskapsrepresentanten og problemer dette kan medføre

Det er selskapsrepresentanten som leder skjønnsmøtet og har rollen som administrator.¹³⁶ På dette møtet gjennomgår administratoren de relevante verdsettelsesreglene i vilkårene¹³⁷, han tar opp spørsmålet om habilitet i forhold til skjønnsmennene¹³⁸ og han skal lese og forklare vilkårenes bestemmelser om hjemmelen for og fremgangsmåten ved skjønn.¹³⁹ Samtidig har samme person, i egenskap av å være partsrepresentant, mulighet til å argumentere selskapets sak ved å prosedere og føre vitner.¹⁴⁰

¹³⁵ Se punkt 1.2.3.2

¹³⁶ Se punkt 2.3.1

¹³⁷ Arntzen (1993) s. 324

¹³⁸ Arntzen (1993) s. 322

¹³⁹ Arntzen (1993) s. 323

¹⁴⁰ Arntzen (1993) s. 328

Samme person skal altså være både en nøytral administrator og partsrepresentant. Det vil i det følgende bli redegjort for to mulige problemer dette kan medføre.

3.4.1.1 Administratoren kan ha en normerende virkning på skjønnsmennene

Skjønnsmennene har plikt til å passe på at skjønnnet foregår på en korrekt måte. Det fremgår i vilkårene om skjønn at skjønnsmennene skal avgi skjønnnet på grunnlag av forsikringsvilkårene.¹⁴¹ Dersom administratoren presenterer en tolkning av forsikringsvilkårene under skjønnsmøtet som skjønnsmennene mener er feil må de gripe inn.¹⁴²

Men hvis skjønnsmennene ikke er særlig erfarne eller ikke har noen formening om hvordan vilkårene skal tolkes kan man havne i en situasjon hvor administratoren, eller selskapsrepresentanten om man vil, nærmest kan diktere hvilken forståelse som skal legges til grunn. Administratorens presentasjon av vilkårene vil da kunne få en nærmest normerende effekt overfor skjønnsmennene, og dette er helt klart uheldig. Dette gjør seg spesielt gjeldende dersom den sikrede heller ikke har noen formening om hvordan forsikringsvilkår skal tolkes, noe han som regel ikke har.

Det er ikke dermed sagt at selskapsrepresentanten ønsker å lure skjønnsmennene eller bevisst prøver å skjule at han i virkeligheten prosederer for en bestemt tolkning som er hensiktsmessig for forsikringsselskapet. Grunnen til at dette kan skje er nok snarere at det kan være vanskelig for én person å inneha disse to rollene samtidig; nøytral administrator og partsrepresentant. Det å ha et klart skille mellom disse to rollene er nok lettere i teorien enn i praksis.

¹⁴¹ Se (4) 2. punktum i punktet om skjønn i de generelle vilkårene til If og Storebrand og (3) 2. punktum i vilkåret om skjønn i de generelle vilkårene til Tryg

¹⁴² Arntzen (1993) s. 319

3.4.1.2 Signalene det sender til den sikrede

En annen uheldig side ved å la selskapsrepresentanten være administrator er de signalene det sender til den sikrede. Den sikrede og forsikringsselskapet er likestilte parter.¹⁴³ Når den ene partsrepresentanten skal lede møtet kan det sende signaler om at partene kanskje ikke er så likestilte allikevel, og dette kan nok påvirke klimaet under skjønnsmøtet.

3.4.2 Tiltak for å motvirke disse problemene

3.4.2.1 En nøytral administrator

Én mulighet for å motvirke disse problemene er å ha en nøytral administrator som leder skjønnsmøtet, altså en person som verken har bindinger til den sikrede eller forsikringsselskapet. Dette vil imidlertid fordyre skjønnsordningen og hvilke kvalifikasjoner en slik nøytral administrator i så fall skal ha er en diskusjon for seg. Det vil nok være mulig å iverksette andre og mindre dramatiske tiltak for å avhjelpe dette.

3.4.2.2 Skriftlig fastsatte regler for hva som skal foregå på skjønnsmøtet som gjøres tilgjengelige for den sikrede

Et tiltak som kan avhjelpe at selskapsrepresentanten er både partrepresentant og administrator er å fastsette skriftlige regler for hva som skal foregå på skjønnsmøtet og hvilken informasjon som skal gis der. Et slikt regelsett kan for eksempel utarbeides av Forbrukerrådet og Finansnæringens Hovedorganisasjon i fellesskap, slik at både forbrukersiden og forsikringsselskapene blir ivaretatt ved fastsettelsen av et slikt regelsett.

I dag er det slik at noen skadebehandlere tydelig klargjør sin rolle som administrator overfor den sikrede og spør om han har noen innvendinger mot at han leder skjønnet.¹⁴⁴ Dette er en god måte å møte den sikrede på. Men man har ingen garanti for at alle skadebehandlere vil opptre på denne måten, og derfor er det en god løsning å ha et regelsett å forholde seg til.

¹⁴³ Arntzen (1993) s. 318

¹⁴⁴ Knut Wibe-Lund (2012)a

I et slikt regelsett kan det blant annet fastsettes at administratoren skal understreke overfor skjønnsmenneskenes at de har plikt til å avgi skjønnnet på bakgrunn av forsikringsvilkårene, uavhengig av hva administratoren sier er rett forståelse. Videre bør det fastsettes at administratoren skal oppfordre den sikrede og skjønnsmennene til å komme med innsigelser og spørsmål underveis hvis de måtte ha det. Det kan også reguleres hva som nærmere skal foregå på møtet, slik at man er sikker på at møtet blir gjennomført på en grundig og profesjonell måte.

Disse reglene bør den sikrede gjøres kjent med slik at han selv kan kontrollere at alt går riktig for seg. En mulighet er å innta disse reglene i den informasjonen om forsikringskadeskjønn som bør gå ut til den sikrede og å la dem være tilgjengelige på nettet, for eksempel på www.finansportalen.no.¹⁴⁵

3.4.2.3 Skjønnsmøtet bør finne sted på nøytral grunn

Klimaet under et skjønnsmøte er viktig. Noe som kan være av betydning for dette er at partene møtes på nøytral grunn. Dette søker forsikringsselskapene også å få til.¹⁴⁶ Det kan ha mye å si for den sikredes innstilling og tillitt til skjønnsinstituttet at partene ikke møtes i forsikringsselskapets lokaler, men et sted hvor man fremstår mer som likeverdige parter.

3.5 Forsikringsskadeskjønnet vil i mange tilfeller medføre en betydelig utgift for den sikrede

Hvis den sikrede velger forsikringsskadeskjønn må han betale utgiftene til den skjønnsmannen han har valgt og halvparten av andre kostnader som måtte påløpe i forbindelse med skjønnnet, herunder utgiftene til oppmannen dersom han tilkalles. Det som nå er sagt gjelder også der selskapet krever skjønn og den sikrede ikke er en privatperson som har tegnet en privatforsikring.¹⁴⁷

¹⁴⁵ Se punkt 3.2.4.3.3

¹⁴⁶ Knut Wibe-Lund (2012)a

¹⁴⁷ Se punkt 2.5.4

Et vanlig brannskadeskjønn på en bolig som er totalskadet vil antagelig koste mellom 30 000 og 40 000 kroner til sammen.¹⁴⁸ Hvis man forutsetter at utgiftene per skjønnsmann er de samme vil den sikrede måtte betale omtrent 15-20 000 kroner for et skjønn hvis han ønsker å benytte seg av denne muligheten. Dette kan medføre at den sikrede vegrer seg for å benytte seg av skjønnsordningen fordi det vil medføre en betydelig utgift.

3.5.1 Et sideblikk: kostnadene for den sikrede hvis han ønsker å overprøve rettsanvendelsen

For den sikrede kan skjønnsordningen ses som en slags overprøvningsmulighet dersom han er uenig i den verdsettelsen som selskapets takstmenn har foretatt. Men for å benytte seg av denne muligheten må han betale mange tusen kroner. Til sammenligning kan man se på klagemulighetene dersom den sikrede vil angripe rettsanvendelsen. Hvis sikrede ønsker å klage over rettsanvendelsen til selskapet kan han klage saken inn for Finansklagenemnda Skade, dersom forsikringsselskapet er tilsluttet ordningen¹⁴⁹, den sikrede er en fysisk person og avtalens formål for forbrukeren ikke hovedsakelig er knyttet til næringsvirksomhet.¹⁵⁰ Dette er kostnadsfritt for forbrukeren.¹⁵¹ Finansklagenemnda Skade finansieres av innbetalinger fra de finansforetakene som er tilsluttet ordningen.¹⁵² If, Tryg og Storebrand er alle tilknyttet Finansklagenemnda, ved at de er medlemmer av Finansnæringen Fellesor-

¹⁴⁸ Knut Wibe-Lund (2012)a og Arne Lycke (2012)a

¹⁴⁹ Saksbehandlingsregler for Finansklagenemnda av 21. januar 2011 punkt 3.
<http://www.finkn.no/assets/Saksbehandlingsregler%20for%20Finansklagenemnda%20-%20gjeldende%20fra%201.%20februar%202011.pdf> [sitert 22. november 2012]

¹⁵⁰ Saksbehandlingsregler for Finansklagenemnda av 21. januar 2011 punkt 2 (2).
<http://www.finkn.no/assets/Saksbehandlingsregler%20for%20Finansklagenemnda%20-%20gjeldende%20fra%201.%20februar%202011.pdf> [sitert 22. november 2012]

¹⁵¹ Vedtekter for Finansklagenemnda av 1. juli 2010 § 5-1 (4).
<http://www.finkn.no/assets/Vedtekter%20Finansklagenemnda%20endelig%2027%2005%2010.pdf> [sitert 22. november]

¹⁵² Vedtekter for Finansklagenemnda av 1. juli 2010 § 5-1 (1)
<http://www.finkn.no/assets/Vedtekter%20Finansklagenemnda%20endelig%2027%2005%2010.pdf> [sitert 22. november 2012]

ganisasjon gjennom medlemskap i Finansnæringens Hovedorganisasjon.¹⁵³ Dersom det er rettsanvendelsen den sikrede vil angripe har han altså en mulighet til å gjøre dette gratis, i motsetning til hvis han vil angripe selve verdsettelsen som selskapets takstmenn har foretatt. Man har ingen nemnd som kan fastsette en ny verdsettelse uten kostnader for forbrukeren.

3.5.2 Muligheten for at selskapet dekker alle utgiftene til skjønnnet uavhengig av hvilken part som har krevd skjønn

Spørsmålet er om den sikrede bør ha en mulighet til å få en ny verdsettelse uten at dette medfører en utgift på flere tusen kroner for ham.

3.5.2.1 Dersom den sikrede ikke har tegnet privatforsikring i egenskap av å være privatperson

Der den sikrede ikke er en privatperson som har tegnet en privatforsikring må han alltid bære sin del av kostnadene, uavhengig av hvem som har krevd skjønn. Den sikrede kan i disse tilfellene være et selskap eller et foretak, men det kan selvsagt også være en fysisk person som har tegnet en næringsforsikring.

Det er nok ikke i disse tilfellene problemet med utgiftene gjør seg sterkest gjeldende. Det er nærliggende å hevde at bedrifter og enkeltpersoner som driver næringsvirksomhet vil ha en større økonomisk evne til å bære utgiftene til et skjønn enn en alminnelig forbruker. Unntak kan selvsagt tenkes der det er snakk om for eksempel et enkeltpersonsforetak eller andre små bedrifter, men i det store og hele vil nok den sikrede i en næringsforsikring ha midler til å dekke utgiftene til et skjønn.

Å kreve at forsikringselskapene skal dekke utgiftene til forsikringsskadeskjønnet for denne gruppen av sikrede er et tiltak som ikke vil komme dem til gode som trenger det mest.

¹⁵³ Vedtekter for Finansklagenemnda av 1. juli 2010 § 1-3.

<http://www.finkn.no/assets/Vedtekter%20Finansklagenemnda%20endelig%2027%2005%2010.pdf> [sitert 22. november 2012] og Finansnæringens Fellesorganisasjon.

<http://www.fno.no/Hoved/OmFNO/Medlemsbedrifter/medlemsbedrifter/> [sitert 20. november 2012]

Det vil fordyre ordningen med skjønn for forsikringsselskapene, og hvis man først skal gjennomføre tiltak for å bedre ordningen er det nok ikke her det er mest hensiktsmessig å sette inn støtet. For denne gruppen av sikrede er det nok den beste løsningen å beholde den ordningen man har i dag.

3.5.2.2 Dersom den sikrede har tegnet en privatforsikring i egenskap av å være en privatperson

Der den sikrede er en privatperson som har tegnet en privatforsikring er situasjonen en annen enn i forrige punkt. Her er det snakk om en alminnelig forbruker som ikke har en bedrift til å bære utgiftene i forbindelse med skjønnet. Spørsmålet er om en slik sikret bør slippe å betale mange tusen kroner for å få overprøvd den verdsettelsen som selskapet har kommet fram til eller for å kreve skjønn før selskapets takstmenn rekker å foreta en verdsettelse.

3.5.2.2.1 *Fordeler ved alltid å la selskapet dekke utgiftene til skjønnet*

Det er flere gode grunner som taler for en slik løsning. Den sikrede vil være trygg på at dersom han mener at selskapets takstmenn ikke har utført en tilfredsstillende taksering eller dersom han bare mener at skjønn er best egent til å få en mest mulig riktig verdsettelse, så kan han kreve skjønn kostnadsfritt. Han trenger da ikke å vegre seg for å gjøre dette på grunn av den økonomiske belastningen det vil medføre. Kanskje vil det også kunne medføre at selskapene i enda større grad tilstreber å få gjennomført en så grundig og nøyaktig verdsettelse som mulig i først omgang slik at den sikrede ikke føler at det er nødvendig å kreve skjønn.

3.5.2.2.2 *Ulemper ved alltid å la selskapet dekke utgiftene til skjønnet*

Det er imidlertid også flere grunner som taler imot at selskapet alltid skal dekke utgiftene til skjønnet. Dette vil føre til at skjønnsordningen blir dyrere for forsikringsselskapene og man risikerer at forsikringstagerne må betale for dette til syvende og sist ved at premien blir høyere. En annen ulempe er at man kan få en situasjon der den sikrede krever skjønn fordi det er gratis og ikke nødvendigvis fordi han mener det er hensiktsmessig eller nødvendig. Det er mange typer skader hvor forsikringskadeskjønn verken er nødvendig eller

hensiktsmessig, for eksempel småskader på en bolig. Hvis den sikrede i en enhver situasjon skulle kunne kreve skjønn på forsikringsselskapets regning kan det slå uheldig ut.

3.5.2.2.3 Man kan innføre en prøveordning hvor alle utgiftene i forbindelse med skjønnet dekkes av forsikringsselskapet dersom skaden er av et visst omfang

Det er i det vesenligste selskapet som krever skjønn og ikke den sikrede.¹⁵⁴ Når det er selskapet som krever skjønn dekker det etter dagens ordning uansett alle utgiftene i forbindelse med skjønnet, og kostnadsfordelingen er da ikke et problem. Og erstatningsutbetalingen for 85 % av alle bygningsskader ligger som nevnt på mellom 10 000 og 15 000 kroner¹⁵⁵ og i disse tilfellene er ikke skjønn særlig aktuelt. Skjønn er først og fremst aktuelt ved større bygningsskader.

Man kan innføre en prøveordning der selskapet betaler alle utgiftene til skjønnet også der den sikrede krever skjønn, men bare dersom skaden etter de innledende undersøkelsene antas av forsikringsselskapet å være av et visst omfang. Da vil man luke ut alle småskader hvor skjønn ikke er et godt alternativ. Hvis selskapet etter de innledende undersøkelsene mener at skaden er så liten at den ikke passerer grensen for at selskapet betaler for skjønnet, kan løsningen være at selskapet likevel dekker utgiftene dersom skjønnsmennene kommer fram til at den sikrede skal ha en erstatning som ligger over dette beløpet.

Hvis det skulle vise seg at det blir en markant økning i antall sikrede som krever skjønn og at dette medfører en uforholdsmessig stor utgift for selskapene kan man la være å innføre en slik ordning permanent. Men dette vet man ikke før man faktisk har forsøkt å ha en slik ordning.

¹⁵⁴ Ot.prp.nr.68 (2000-2001) side 21

¹⁵⁵ Ot.prp.nr.68 (2000-2001) side 21

3.6 Den sikrede kan ikke etterprøve selve verdsettelsen

Skjønnsmennene trenger ikke å begrunne selve verdsettelsen – eller skjønnnet – i motsetning til bevisbedømmelsen og rettsanvendelsen.¹⁵⁶ Dette innebærer at det er umulig for den sikrede å etterprøve selve verdsettelsen og hvordan skjønnsmennene har resonert rundt dette. Den sikrede må se på begrunnelsen for bevisbedømmelsen og rettsanvendelsen, og ut ifra disse to elementene vurdere om skjønnnet er utført på en forsvarlig måte. Dette kan selvsagt være vanskelig. Den sikrede kan sitte både med forsikringsvilkårene og en grundig beskrivelse av de faktiske forholdene som skjønnsmennene har basert sitt skjønn på, og samtidig ha problemer med å forstå at skjønnsmennene kom fram til akkurat den omsetningsverdien før skaden eller at det vil koste akkurat så mye å reparere den brannskadede boligen. Denne usikkerheten er en konsekvens av at skjønnsmennene ikke trenger å redegjøre for hvordan de har tenkt ved utøvelsen av skjønnnet.

Det som nå er sagt reiser to spørsmål. Det første er om det i det hele tatt er mulig å begrunne verdsettelsen fullt ut. Det andre er om det er ønskelig at skjønnsmennene skal begrunne selve verdsettelsen.

3.6.1 Hvorvidt det er praktisk mulig å begrunne selve verdsettelsen fullt ut

Et spørsmål er hvorvidt det i det hele tatt er mulig å begrunne selve verdsettelsen fullt ut. Hvis skjønnsmennene mener at omsetningsverdien på en bolig var 3,2 millioner kroner før skaden inntraff kan det være vanskelig for dem å begrunne ned til minste detalj hvorfor det var akkurat 3,2 og ikke 3,1 eller 3,3. Det er jo nettopp dette som gjør at det er et skjønn, det er ingen eksakt vitenskap. Hvorfor man velger å verdsette en utsikt til et gitt beløp er det ikke lett å gi et konkret og presist svar på, det avhenger av så mangt. Hvis det settes som krav at skjønnsmennene skal begrunne selve verdsettelsen fullt ut vil det kunne kreve store ressurser og mye tid, og allikevel vil skjønnsmennene mest sannsynlig ikke kunne gjøre det.

¹⁵⁶ Se punkt 2.5.5.1.3

3.6.2 Hvorvidt det er ønskelig at skjønnsmennene skal begrunne selve verdsettelsen

3.6.2.1 Fordeler ved at selve verdsettelsen begrunnes

Det er flere gode grunner som taler for at det skal stilles et krav om begrunnelse også hva angår selve verdsettelsen. For det første vil det være lettere å etterprøve om skjønnsmennene har foretatt et forsvarlig skjønn. Den sikrede og forsikringsselskapet vil kunne se om de momentene som skjønnsmennene har lagt vekt på er relevante og om de har glemt eller utelatt noe. For det andre er det nærliggende å hevde at åpenhet i seg selv vil medføre en økt tillitt til skjønnsinstituttet. Hvis den sikrede kan se en begrunnelse for hvorfor skjønnsmennene har kommet fram til den verdsettelsen de har vil det kunne være lettere for ham å akseptere resultatet. Men som det vil fremgå i neste punkt kan en begrunnelse for selve verdsettelsen også slå motsatt ut.

3.6.2.2 Ulemper ved at selve verdsettelsen begrunnes

Hvis selve skjønnnet ikke begrunnes så vil ikke den sikrede kunne henge seg opp i smådetaljer, når skjønnnet samlet sett fremstår som riktig og rimelig. Ofte vil skjønnsmennene være litt uenige og gi og ta litt slik at de lander på et resultat som begge kan stå for.¹⁵⁷ Hvis selve skjønnnet skal begrunnes fullt ut vil kanskje skjønnsmennene ha vanskelig for å gjøre nettopp dette slik at de ikke blir enige og oppmannen må tilkalles. Dette er uheldig hvis skjønnsmennene egentlig kunne ha kommet fram til et resultat begge syntes var greit, hvis de kunne gi og ta litt begge to.

3.6.3 Løsningen kan være å stille strengere krav til begrunnelse for henholdsvis rettsanvendelsen og bevisbedømmelsen

En bedre løsning enn å stille krav om begrunnelse for selve verdsettelsen må være å ta inn i vilkårene at skjønnsmennene må gi en god begrunnelse både for rettsanvendelsen og bevisbedømmelsen. Man bør stille strengere krav enn man gjør i dag¹⁵⁸, slik at den sikrede svært

¹⁵⁷ John Midttømme (2012)

¹⁵⁸ Se punkt 2.5.5

langt på vei kan etterprøve om skjønnsmennene har avgitt et forsvarlig skjønn som ikke er vilkårlig. Man vil kunne etterprøve om skjønnsmennene har vurdert de faktiske forholdene på rett måte og om deres forståelse av forsikringsvilkårene er riktig.

Hvis man har klare krav til begrunnelsen for skjønnsmennenes rettsanvendelse og bevisbedømmelse vil man kunne se om selve verdsettelsen står i et rimelig forhold til dette eller ikke. Hvis skjønnnet ikke kan være forsvarlig på bakgrunn at de faktiske omstendigheter og forsikringsvilkårene vil den sikrede kunne angripe skjønnnet ved å hevde at skjønnnet er vilkårlig. Men for å kunne vurdere om skjønnnet er vilkårlig er den sikrede, og domstolene hvis det går så langt, avhengige av at rettsanvendelsen og bevisbedømmelsen er godt begrunnet. Det bør derfor innføres klare krav knyttet til dette, og de bør tas inn i forsikringsvilkårene som omhandler skjønn.

4 Oppsummering

4.1 Dagens skjønnsordning har mange gode sider

4.1.1 Skjønn er en rask, effektiv og rimelig oppgjørsform

Dagens ordning med forsikringskadeskjønn har mange positive elementer i seg. Det er en rask og effektiv måte å foreta et forsikringsoppgjør på; både den sikrede og forsikringsselskapet vil raskt kunne få en avklaring ved å kreve skjønn. Det er også en rimelig ordning for den sikrede dersom han ønsker å få en ny verdsettelse etter at forsikringsselskapenes takstmenn har foretatt sin vurdering. Å gå til domstolene koster atskillig mer enn et skjønn.¹⁵⁹

Høyesterett har også stilt seg positive til ordningen med forsikringskadeskjønn. I dommen inntatt i Rt. 2007 s. 69¹⁶⁰ uttalte Høyesterett følgende:

”Saksbehandlingen ved brannskadeskjønn er langt mer uformell enn ved rettslige skjønn. Den kan også fortsette etter skjønnavsigelsen, ved at skjønnsmennene uttaler seg, eller gjennom avholdelse av tilleggsskjønn. Dersom prosessen rettsliggjøres i for stor grad, risikerer man å miste de særtrekk som har gjort brannskadeskjønn til en rask og effektiv oppgjørsform. Selve verdsettelsen vil ikke under noen omstendighet kunne overprøves av domstolene – den viktigste rettssikkerhetsgarantien ligger her i kravet om at skjønnet ikke må være vilkårlig.”

¹⁵⁹ Også framhevet av Finanstilsynet, jfr. Finansdepartementet.

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/fin/aktuelt/nyheter/2011/skal-gjeldende-ordning-for-skjonn-i-fors/mandat-for-arbeidsgruppe.html?id=648674> [sitert 19. november 2012]

¹⁶⁰ Rt 2007 69 avsnitt 67

4.1.2 Den sikrede involveres i prosessen

Den sikrede blir involvert i prosessen ved at han selv oppnevner en av skjønnsmennene, han deltar under skjønnsmøtet og han kan føre vitner og prosedere for sitt syn. På skjønnsmøtet kan han stille spørsmål og påpeke det han mener skjønnsmennene bør vite om. Samlet sett kan man si at den sikrede blir gitt en god mulighet til å ivareta sine interesser i et forsikringsskadeskjønn. Problemet er bare at han ikke har så gode forutsetninger for å gjøre nettopp det, og dette må avhjelpes.

4.2 Flere mindre endringer kan samlet sett gi en bedre skjønnssordning

4.2.1 Innledning

Selv om dagens skjønnssordning har mange gode sider, kan den forbedres. Den må i mye større grad må ta hensyn til de ulike forutsetningene som henholdsvis den sikrede og forsikringsselskapene har for å ivareta sine interesser i et forsikringsskadeskjønn. I dagens ordning har den sikrede og selskapet i stor grad de samme rettighetene og pliktene, og dette medfører at forsikringsselskapene stiller sterkere som part på grunn av den kompetansen og erfaringen deres ansatte innehar.

At den sikrede har rett til å kreve skjønn er vel og bra. Men hvis den sikrede ikke får tilstrekkelig informasjon om ordningen og ikke vet hva et forsikringsskadeskjønn innebærer, hvordan skal ha da kunne vurdere om det ville vært hensiktsmessig å kreve skjønn? Videre er det positivt at den sikrede oppnevner en av skjønnsmennene. Men hva hjelper dette hvis den sikrede ikke har forutsetninger for å oppnevne en skjønnsmann som faktisk er kompetent? Disse eksemplene viser at ordningen har potensial til å være bedre enn det den er i dag, dersom man foretar noen endringer og i større grad tar hensyn til de forutsetningene den sikrede faktisk har for å ivareta sine interesser i et forsikringsskadeskjønn.

4.2.2 Flere endringer som samlet sett vil kunne gjøre ordningen med forsikringsskadeskjønn bedre

Formålet med dette punktet er å samle trådene og kort oppsummere de tiltakene som det vil være hensiktsmessig å iverksette for å forbedre skjønnsordningen.

4.2.2.1 Informasjonen til den sikrede må bedres

Den sikrede må gis bedre informasjon om skjønnsordningen. Hvis skaden mest sannsynlig er av et visst omfang i kroner og øre bør informasjonen gå ut til den sikrede. Det bør vilkårsfestes at informasjon uansett skal sendes ut der selskapet krever skjønn. Informasjonen bør gis skriftlig i en egen brosjyre, og denne bør også gjøre tilgjengelig på nettet.

4.2.2.2 Opprettelse av et register over kompetente skjønnsmenn og forlengelse av fristen på én uke

Det bør opprettes et register over kompetente skjønnsmenn. I et slikt register kan skjønnsmennene kategoriseres etter hvilket felt de har kompetanse på og det bør også framgå hvilke bindinger de har til forsikringsselskapene. Det bør tas inn en bestemmelse i vilkårene hvor det fremgår at kun takstmenn som står oppført i registeret kan velges som skjønnsmenn både av selskapet og den sikrede.

Fristen på én uke bør forlenges slik at den sikrede faktisk får en reell mulighet til å områ seg og foreta et veloverveid valg av skjønnsmann.

4.2.2.3 Fastsettelse av regler for hva som skal foregå på skjønnsmøtet

Man bør fastsette regler for hva som skal foregå på skjønnsmøtet og hva administratoren skal gi den sikrede og skjønnsmennene informasjon om. Reglene kan for eksempel fastsettes i samarbeid mellom Forbrukerrådet og Finansnæringens Hovedorganisasjon. Disse reglene bør gjøres tilgjengelige for den sikrede.

4.2.2.4 Innføring av en prøveordning hvor forsikringselskapene dekker utgiftene til skjønnet uansett hvilken part som har krevd skjønn

Selskapene kan innføre en prøveordning hvor de dekker utgiftene til skjønnet også der hvor den sikrede har krevd skjønn. Forutsetningen bør være at den sikrede har tegnet en privatforsikring i egenskap av å være privatperson og at skaden er av et visst omfang.

4.2.2.5 Strengere krav om begrunnelse for henholdsvis bevisbedømmelsen og rettsanvendelsen

Videre bør man ta inn i forsikringsvilkårene om skjønn at skjønnsmennene skal gi en grundig redegjørelse både for rettsanvendelsen og bevisbedømmelsen. Selv om det etter gjeldende rett kreves begrunnelse for begge disse to sidene av forsikringskadeskjønnet bør dette fremgå i forsikringsvilkårene og kravene bør skjerpes.

5 Litteraturliste

5.1 Lovregister

- 1915 Lov om rettergangsmåten for tvistemål (tvistemålsloven) av 13. august 1915 nr 6
- 1917 Lov om skjønn og ekspropriasjonssaker (skjønnsprosessloven) av 1. juni 1917 nr 1
- 1989 Lov om forsikringsavtaler (forsikringsavtaleloven) av 16. juni 1989 nr 69
- 2002 Lov om endringer i aksjelovgivinga m.m. (Endringslov til aksjelovgivinga m.m.) av 25. januar 2002 nr 2
- 2004 Lov om voldgift (voldgiftsloven) av 14. mai 2004 nr 25
- 2005 Lov om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven) av 17. juni 2005 nr 90

5.2 Forarbeider

5.2.1 NOU

NOU 1987:24 Lov om avtaler om skadeforsikring (skadeforsikringsloven)

5.2.2 Odelstingsproposisjoner

Ot.prp.nr.68 (2000-2001) Om lov om endringer i aksjelovgivningen m.m.

5.3 Forsikringsvilkår

5.3.1 Forsikringsvilkår fra If

If generelle vilkår (mars 2011)

If vilkår for forsikring av eiendom og avbrudd (18. september 2012)

If vilkår for bygningsforsikring – Villa/fritidsbolig (november 2011)

5.3.2 Forsikringsvilkår fra Storebrand

Storebrands generelle vilkår (oktober 2006)

Storebrands vilkår for forsikring av hus (mars 2011)

Storebrands vilkår for forsikring av innbo (oktober 2006)

5.3.3 Forsikringsvilkår fra Tryg

Trygs generelle vilkår (1. januar 2012)

Trygs Huseierforsikring – næringsbygg (1. desember 2011)

Trygs vilkår for forsikring av hus (1. juli 2012)

5.3.4 Forsikringsvilkår fra Gjensidige

Gjensidiges generelle vilkår (gjeldende per 13. januar 2012)

Gjensidiges vilkår for forsikring av bedriftsbygning (gjeldende per 28. februar 2012)

Gjensidiges vilkår for forsikring av hus (gjeldende per 20. juni 2012)

5.4 Rettsavgjørelser

Rt 1978 1553

Rt 1993 1160

Rt 2007 69

5.5 Bøker

Arntzen, Andreas og Arne Kielland Jr. og Jan B. Jansen *Forsikringsrett. Tingskadeoppgjør – brann- og kombinertforsikring*. Oslo, 1993

Bull, Hans Jacob *Forsikringsrett*. Oslo, 2008.

Eckhoff, Torstein *Rettskildelære*. 5. utg. Oslo, 2001

Hov, Jo *Innføring i prosess 1*. Oslo, 2010

5.6 Personlige meddelelser

Engen, Linda. E-post. 14. november 2012

Kaiser, Hans Egil. Møte. 27. september 2012
Lycke, Arne. [a] Møte. 9. oktober 2012
Lycke, Arne. [b] E-post. 5. november 2012
Midttømme, John. Møte. 6. september 2012
Nesdam, Anne-Karin. Møte. 27. september 2012
Rafiq, Shazad. E-post. 12. september 2012
Wibe-Lund, Knut. [a] Møte. 9. oktober 2012
Wibe-Lund, Knut. [b] Telefon. 19. november 2012

5.7 Nettdokumenter

Finansdepartementet. *Arbeidsgruppe for forsikrings skjønn.*

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/fin/aktuelt/nyheter/2011/skal-gjeldende-ordning-for-skjonn-i-fors.html?id=648672> [sitert 21. november 2012]

Finansdepartementet. *Mandat for arbeidsgruppe – forsikrings skjønn.*

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/fin/aktuelt/nyheter/2011/skal-gjeldende-ordning-for-skjonn-i-fors/mandat-for-arbeidsgruppe.html?id=648674> [sitert 19. november 2012]

Finansklagenemnda. *Skade.*

<http://finkn.no/dllvis5.asp?id=1584> [sitert 20. november 2012]

Finansklagenemnda. *Saksbehandlingsregler for Finansklagenemnda.*

<http://www.finkn.no/assets/Saksbehandlingsregler%20for%20Finansklagenemnda%20-%20gjeldende%20fra%201.%20februar%202011.pdf> [sitert 22. november 2012]

Finansklagenemnda. *Vedtekter for Finansklagenemnda – klagenemndene for forsikring, bank, finans og verdipapirfond.*

<http://www.finkn.no/assets/Vedtekter%20Finansklagenemnda%20endelig%2027%2005%2010.pdf> [sitert 22. november 2012]

Finansnæringens Fellesorganisasjon. *Medlemsbedrifter i FNH.*

<http://www.fno.no/Hoved/OmFNO/Medlemsbedrifter/medlemsbedrifter/> [sitert 20. november 2012]

Finansportalen. *Om Finansportalen.no.*

<http://www.finansportalen.no/Forsiden/Om+Finansportalen> [sitert 7. november 2012]

Forbrukerombudet. *Norske forbrukere leser ikke vilkårene.*

<http://www.forbrukerombudet.no/2011/04/norske-forbrukere-leser-ikke-vilkaarene> [sitert 20. november 2012]

Forbrukerrådet. *Om Forbrukerrådet.*

<http://www.forbrukerradet.no/annet/om-oss> [sitert 07. november 2012]

NITO Takst. *Finn takstingeniør.*

<http://www.nito.no/Fagmiljoer/NITO-Takst/Finn-Takstingenior1/> [sitert 10. november 2012]

NITO Takst. *Kurskalender.*

<http://www.nito.no/Fagmiljoer/NITO-Takst/Kursmodellen/?id=26596> [sitert 9. november 2012]

NITO Takst. *NITO Takst.*

<https://www.nito.no/Medlem/Meld-deg-inn-i-NITO/NITO-Takst/> [sitert 9. november 2012]

NITO Takst. *Etterutdanning 2012.*

<http://www.nito.no/Fagmiljoer/NITO-Takst/Kursmodellen/Etterutdanning/> [sitert 9. november 2012]

Norges Eiendomsakademi. *Om oss.*

<http://www.neak.no/takstutddanningOmOss.aspx> [sitert 9. november 2012]

Norges Takseringsforbund. *Skadetaksering og skjønn.*

<http://www.ntf.no/skade.aspx> [sitert 10. november 2012]

Norges Takseringsforbund. *Søke medlemskap og sertifisering.*

<http://www.ntf.no/page13385537.aspx> [sitert 9. november 2012]

Norges Takseringsforbund. *Omfattende og god etterutdanning.*

<http://www.ntf.no/page13354240.aspx> [sitert 9. november 2012]

6 Vedlegg

6.1 Vedlegg 1: Trygs generelle vilkår (1. januar 2012) punkt 3

3. Skjønn

Er det adgang til å kreve skjønn i henhold til forsikringsvilkårene gjelder følgende bestemmelser om fremgangsmåten :

Skjønn avgis av sakkyndige og uhildede personer. Hver av partene velger en skjønnsmann. Hvis noen av partene ønsker det, kan han velge særskilt skjønnsmann for bestemte ting – ved avbruddstap for bestemte spørsmål. Har den ene av partene skriftlig underrettet den annen om sitt valg, plikter denne innen en uke etter at han har mottatt underretningen å gi meddelelse om hvem han velger. For skjønnet velger de to skjønnsmenn en oppmann. Hvis noen av partene forlanger det skal denne være bosatt utenfor partenes hjemsted og utenfor den kommune hvor forsikringstilfellet er inntruffet. Unnlater en av partene å velge skjønnsmann, oppnevnes denne på hans vegne av tingretten i den rettskrets hvor skjønnet foretas. Blir skjønnsmennene ikke enige om oppmann, oppnevnes denne på samme måte.

Skjønnsmennene skal innhente de opplysninger og foreta de undersøkelser som de anser som nødvendige. De plikter å avgi sitt skjønn på grunnlag av forsikringsvilkårene. De to skjønnsmenn foretar verdsettelsen – besvarer spørsmålene ved avbruddstap – uten av oppmannen tilkalles. Blir de ikke enige, tilkalles oppmannen, som etter de samme regler avgir sitt skjønn over de punkter som skjønnsmennene er uenige om. Blir oppmannen tilkalt, beregnes erstatningen på grunnlag av dennes skjønn. Erstatningen skal dog ikke ligge utenfor de grenser som de to skjønnsmenns ansettelser vil medføre. Partene betaler hver sin skjønnsmann, honorar til oppmann og mulige andre omkostninger ved skjønnet bæres av partene med en halvdel hver. Skjønnets verdsettelse er bindende for begge parter.

6.2 Vedlegg 2: Trygs vilkår for Huseierforsikring – Næringsbygg (1. desember 2012) punkt B.7.7

B. Tingforsikring

7.7 Skjønn

Fastsettelse av skadens størrelse og verdier avgjøres ved skjønn dersom sikrede eller sel-skapet krever det.

Skjønn gjennomføres i henhold til bestemmelser i Generelle vilkår, pkt. 2.